

Monitor Sociaal 2021

Papendrecht

START

Klik op
START

Onderzoekcentrum
Drechtsteden

Partner voor bestuur en beleid

Inhoudsopgave

Klik op de
icoontjes en
ga direct
naar...

Samenvatting

Eigen
kracht

Sociaal
netwerk

Bijlagen

Mantelzorg

Vrijwillige
inzet

Terug naar
inhoudsopgave

Inleiding

Participatie

Effect van
Corona

Over ons

Inleiding

Inleiding

Voor u ligt de derde editie van de Monitor Sociaal, een grootschalig vragenlijstonderzoek over de ervaringen van inwoners uit Papendrecht op allerlei sociale onderwerpen. Bijvoorbeeld: Kunnen inwoners de dingen doen die zij willen, zijn zij lid van een vereniging en hoeveel inwoners bieden mantelzorg? De vragenlijst is ingevuld in april en mei 2021. Alle cijfers uit de Monitor Sociaal zijn gebaseerd op zelfrapportage. Het gaat om de beleving van de inwoners van 18 jaar en ouder. Voor registratiecijfers verwijzen we graag naar andere bronnen.

De Monitor Sociaal is uitgevoerd in alle zeven Drechtsteden gemeenten. Op verzoek van de gemeenten hebben we voor elke gemeente een eigen rapportage gemaakt, zodat de focus op de eigen gemeente ligt. In deze rapportage leest u de stand van zaken en de ontwikkelingen in de tijd voor Papendrecht als geheel én per wijk. Waar relevant vergelijken we met landelijke cijfers of trends.

Decentralisaties van Rijk naar gemeenten

De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet traden op 1 januari 2015 in werking*. Deze wetgeving betekende een forse uitbreiding van de gemeentelijke verantwoordelijkheid op het gebied van de ondersteuning van mensen met een beperking, de hulp aan jeugdigen en ouders en de begeleiding van mensen met een arbeidsbeperking of afstand tot de arbeidsmarkt. Inwoners moeten de zorg krijgen die zij nodig hebben wanneer de eigen kracht en het eigen sociaal netwerk niet voldoende toereikend zijn. Daarom zullen wij – net als in 2017 – aandacht besteden aan de ervaringen van inwoners met zorg en zorgvoorzieningen in hun gemeente mede in het licht van de decentralisaties. Een belangrijk uitgangspunt bij de drie decentralisaties is: *'zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig'*.

Ontwikkelingen & Coronapandemie

Naast de drie decentralisaties zien we de afgelopen jaren verschillende andere maatschappelijke trends, zoals het langer thuis wonen, van curatieve naar preventieve zorg en de vergaande digitalisering. Ook speelt de coronapandemie een rol. De pandemie begon in Nederland in februari 2020 en vanaf maart zijn maatregelen genomen tegen de verspreiding van het virus. Tussen april en mei 2021, de periode waarin het onderzoek is uitgevoerd, waren opnieuw verschillende maatregelen van kracht om de verspreiding van het virus tegen te gaan. Bijvoorbeeld de avondklok, een beperking van winkelopeningstijden en een verbod op samenkomsten en andere bijeenkomsten.

Inleiding

Uit cijfers van het centraal planbureau (CPB) blijkt dat de consumptie door huishoudens, export van goederen en investeringen enorm zijn gekrompen. Inmiddels trekt de economie weer aan en hebben meer mensen een baan en er zijn minder werklozen. Ook al deze ontwikkelingen zijn van invloed op de onderwerpen die in deze Monitor Sociaal aan bod komen. Waar nodig duiden we bepaalde significante ontwikkelingen op basis van de coronapandemie.

Demografische ontwikkelingen in de Drechtsteden

De resultaten uit deze Monitor Sociaal en de ontwikkelingen ten opzichte van eerdere metingen kunnen we niet los zien van de bevolkingssamenstelling in Papendrecht en veranderingen hierin. We schetsen hier daarom kort de demografische situatie en ontwikkelingen in Papendrecht.

Op 1 januari 2021 telde Papendrecht 32.170 inwoners. De leeftijdsgroep 0 t/m 19 jaar is goed voor 22% van de bevolking, 55% is tussen de 20 en 65 jaar oud en 23% is 65 jaar of ouder. Het aandeel 65+-ers neemt toe; in 2017 was dit 21%.

Ten opzichte van 2017 is de bevolking in Papendrecht licht gekrompen in omvang. De Nederlandse bevolking groeide in deze periode met 2,3%. Er is sprake van bescheiden natuurlijke aanwas, het aantal geboorten is groter dan het aantal sterfgevallen over de hele periode gerekend. Het migratiesaldo is negatief, het aantal mensen dat vertrok uit Papendrecht is groter dan het aantal dat zich vestigde. De laatste Primos prognoses (2021) voorspelt een voortzetting van de krimp de komende jaren. Het aandeel 65-plussers neemt naar verwachting toe tot 27,9% in 2040.

Leeswijzer

Deze rapportage is een doorklikbaar pdf-bestand. Op pagina 2 kunt u aanklikken welk onderwerp u wilt bekijken. Ook op andere plekken staan links waarmee u snel uitkomt bij de onderwerpen die u zoekt. Zo is elke pagina is op zichzelf te lezen.

In de grafieken en tabellen staat aangegeven waar er sprake is van een noemenswaardig (= statistisch significant) verschil of ontwikkeling.

Een uitgebreide methodologische verantwoording vindt u in de bijlage. De belangrijkste cijfers per gemeente hebben we opgenomen in het tabellenboek in de bijlage (daar kunt u Papendrecht met de andere zes Drechtstedengemeenten vergelijken).

Samenvatting

Samenvatting

Eigen kracht

- **Mate van eigen kracht:** De meeste inwoners van Papendrecht beschikken over gemiddeld of veel eigen kracht. De groep met weinig eigen kracht is iets toegenomen van 5% in 2017 naar 8% in 2021. Ervaren gezondheid is de belangrijkste bepaler voor de mate van eigen kracht: hoe beter de ervaren gezondheid, hoe meer eigen kracht. Ook opleidingsniveau en het hebben van werk/studie hebben invloed.
- **Begrijpen brieven, formulieren en internet:** In het contact met officiële instanties heeft één op de zes inwoners (17%) vaak of altijd moeite met het via internet regelen van zaken. Daarnaast heeft 6% vaak of altijd moeite met het begrijpen van brieven en 8% met het invullen van formulieren. Dit is niet veranderd ten opzichte van 2017.
- **Omgaan met problemen:** Vergeleken met 2017 zijn er iets meer inwoners die moeilijk kunnen omgaan met onverwachte problemen (toename van 7% naar 10%).
- **Financiële zelfredzaamheid:** De financiële huishoudenssituatie van de meeste Papendrechtters is in orde. In 2021 kunnen meer inwoners maandelijks geld overhouden (29%) dan in 2017 (20%). Wel is er een kleine financieel kwetsbare groep die spaargeld moet uitgeven (5%) of schulden moet maken (3%); dit komt overeen met 2017.
- **Weg vinden naar professionele hulp:** Veel inwoners weten, indien nodig, de weg te vinden naar professionele hulp. Het meest bekend is men met het vinden van hulp bij psychische problemen, lichamelijke beperkingen en het vinden van werk. Het minst bekend zijn instanties voor hulp bij problemen rond eenzaamheid, opvoedondersteuning, relatieproblemen, mantelzorgondersteuning en echtscheiding. Voor de laatste twee typen instanties is de bekendheid wel toegenomen ten opzichte van 2017.

Sociaal netwerk

- **Aantal sociale contacten:** Ruim een derde van de inwoners van Papendrecht had, naar eigen zeggen, in het afgelopen jaar voldoende sociale contacten. Dit is een groot verschil met 2017, toen driekwart aangaf genoeg contacten te hebben. Het aandeel inwoners met onvoldoende sociale contacten is gegroeid van 6% in 2017 naar 30% in 2021. Zeer waarschijnlijk is dit een effect van de coronamaatregelen, waarbij mensen werd gevraagd hun sociale contacten te beperken.
- **Sociaal isolement:** Ook het aandeel inwoners dat (enigszins) sociaal geïsoleerd is, is toegenomen. In 2021 wordt 22% gekenmerkt als (enigszins) sociaal geïsoleerd, in 2017 was dit nog 15%.
- **Hulp van anderen:** Veel inwoners kunnen terugvallen op hun sociaal netwerk als het gaat om hulp op verschillende gebieden.
- **Relaties:** Bijna twee derde van de Papendrechtters van 18 jaar en ouder heeft een relatie. Zij beoordelen hun relatie gemiddeld met een 8,5.
- **Ouderschap:** De meeste ouders met één of meer minderjarige kinderen zijn samen met de vader of moeder van hun kind(eren). Zij zijn over het algemeen tevreden over hun gezamenlijk ouderschap en geven hiervoor een 8,4. Gescheiden ouders (één op de vijf ouders) beoordelen het gedeeld ouderschap met hun ex-partner met een 5,8 duidelijk minder goed.

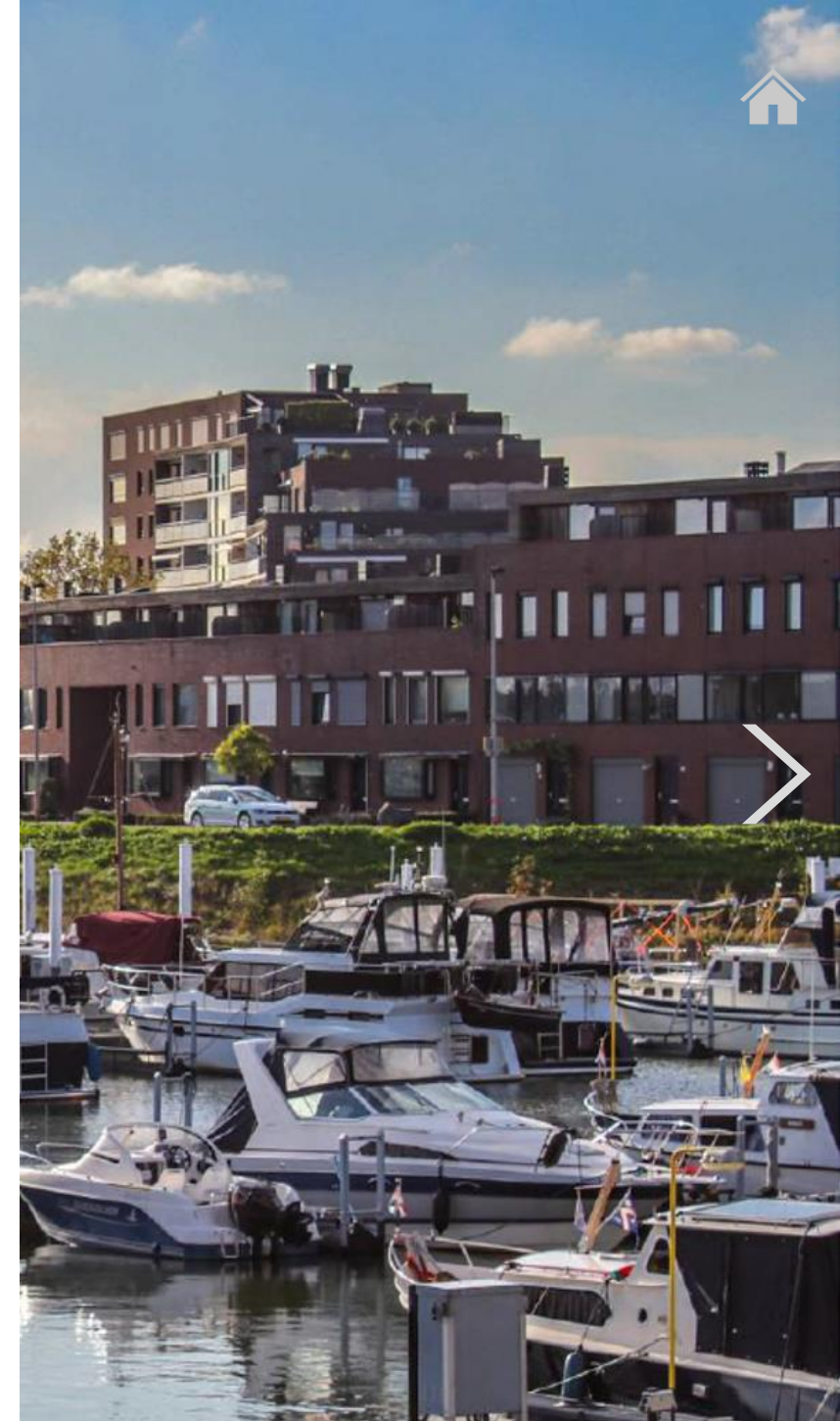
Samenvatting

Mantelzorg

- **Aandeel mantelzorgers:** Eén op de vijf Papendrechtters verleent mantelzorg aan een naaste (minimaal 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden). Dit is vergelijkbaar met 2017 en 2019. Ook de tijd die zij besteden aan de zorg is vergelijkbaar met de twee voorgaande metingen.
- **Soort mantelzorg:** De meeste mantelzorgers verlenen gezelschap en emotionele steun (65%). Ook ondersteunen veel mantelzorgers in het huishouden (57%).
- **Hulp van anderen:** Zes op de tien mantelzorgers krijgen hulp van anderen, vier op de tien mantelzorgers staan er dus alleen voor. Dit is gelijk aan de afgelopen metingen.
- **Overbelasting:** Een derde heeft in meer of mindere mate moeite met het combineren van de mantelzorgtaken met hun eigen dagelijkse activiteiten. Naar eigen zeggen is 1% overbelast geraakt. In 2017 was dit nog 4%. Meer mantelzorgers geven aan dat zij de mantelzorg goed kunnen combineren met hun eigen bezigheden (68% in 2021 vs. 57% in 2017).
- **Gebruik mantelzorgondersteuning:** Het gebruik van mantelzorgondersteuning is beperkt, slechts 4% zegt hiervan gebruik te maken. Dit is niet anders dan in 2017 en 2019. De meeste mantelzorgers hebben geen behoefte aan (meer) ondersteuning. Zij redden het nog prima zonder ondersteuning / met de huidige ondersteuning die zij gebruiken of zeggen zich geen mantelzorger te voelen.

Vrijwillige inzet

- **Vrijwilligers:** Een kwart van de inwoners van Papendrecht heeft in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk gedaan. Dit is minder dan in 2017, toen 37% aangaf zich vrijwillig te hebben ingezet. Waarschijnlijk spelen de beperkingen tijdens de coronacrisis hier een rol.
- **Soort vrijwilligerswerk:** De meeste vrijwilligers zijn actief bij een godsdienstige of levensbeschouwelijke organisatie, een sportvereniging of een zorg-/welzijnsorganisatie.
- **Actief in de buurt:** Eén op de tien inwoners is in de afgelopen 12 maanden vrijwillig actief geweest in de eigen buurt. Dit is gelijk aan 2017.
- **Soort activiteiten:** Dit gebeurde meestal door buurtbewoners te helpen of de buurt schoon te houden/het groen bij te houden.

Samenvatting

Participatie

- **Mate van participatie:** De meeste inwoners van Papendrecht hebben een hoge (31%) of gemiddelde (52%) score op de index Participatie. Eén op de zes Papendrechtters heeft een lage score. Vergeleken met 2017 is de groep met een hoge score een stuk kleiner en zijn er meer inwoners met een gemiddelde of lage score. Ervaren gezondheid is de belangrijkste bepaler voor de mate van participatie. Hoe beter de ervaren gezondheid, hoe meer men participeert. Ook opleidingsniveau, leeftijd en het al dan niet hebben van een langdurige aandoening hebben hier invloed op.
- **Lidmaatschap vereniging of organisatie:** Driekwart van de Papendrechtters is lid van een vereniging of organisatie. Dit is gelijk aan 2017. Lidmaatschap van een kerk/moskee, een sportvereniging of overige sportaanbieder en van een bibliotheek worden het vaakst genoemd.
- **Activiteiten doen:** Inwoners hebben in de afgelopen 12 maanden minder vaak activiteiten binnen verenigingsverband gedaan. Slechts 15% deed dit (heel) vaak, tegenover 43% in 2017. De groep '(bijna) nooit' is gegroeid van 34% naar 61%. De invloed van de coronamaatregelen is hier duidelijk zichtbaar. De mate waarin Papendrechtters samen met anderen activiteiten buiten verenigingsverband ondernamen, is juist iets toegenomen.
- **Sportfrequentie:** Vergeleken met vier jaar geleden is het aandeel inwoners dat in de afgelopen 12 maanden aan sport heeft gedaan, gedaald van 56% naar 46%.

Effect van de Coronacrisis

- **Invloed van de coronacrisis op werk:** Ruim de helft van de Papendrechtters in de werkzame leeftijd behield zijn of haar werk in de coronacrisis. Slechts 4% raakte het werk kwijt.
- **Financieel:** Voor de meeste werkzame inwoners bleef de financiële situatie onveranderd in die periode (77%), 16% ging er op achteruit en een kleine groep van 7% ging er op vooruit.
- **Vrijwilligerswerk:** Voor acht op de tien inwoners veranderde hun inzet voor vrijwilligerswerk niet, 16% ging minder vrijwilligerswerk doen tijdens de coronacrisis en 5% deed juist meer dan daarvoor.
- **Aandacht voor anderen:** Bijna de helft van de inwoners gaf extra aandacht aan familie, vrienden of burens tijdens de coronacrisis.
- **Sociale contacten:** Het aantal contacten nam af sinds de vorige meting zagen we al hiervoor. Drie van de vier Papendrechtters vonden het moeilijk dat ze minder konden afspreken met familie en vrienden door de coronamaatregelen. Een even grote groep miste familie en vrienden om zich heen en een kwart gaf aan dat kwaliteit van de contacten daar onder leed.
- **Eenzaamheid:** Vier op de tien inwoners voelden zich soms eenzaam in de afgelopen 12 maanden, nog eens 10% voelde zich vaak of altijd eenzaam. Voor 39% geldt dat zij zich vaker eenzaam voelden door de coronacrisis. Met name jongeren tussen de 18 en 34 jaar waren vaker eenzaam (48%).

Eigen kracht

Eigen kracht

Inleiding

Eigen kracht van bewoners wordt steeds belangrijker. Natuurlijk zijn er algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen, maar ook vanuit daar wordt ingezet op zoveel mogelijk eigen kracht. Het begrip eigen kracht kan op verschillende manieren worden ingevuld. De kern van eigen kracht ligt bij het 'zelf kunnen'. In dit onderzoek definiëren we eigen kracht als:

"de mate waarin iemand over middelen en capaciteiten beschikt om zich te redden in de samenleving. In hoeverre is men in staat om zelfstandig zijn of haar leven te leiden en om problemen op te lossen?"

De door ons samengestelde indexscore 'Eigen Kracht' geeft in één oogopslag een beeld van de eigen kracht van de Papendrechtters. Daarna gaan we meer in detail in op enkele aspecten van eigen kracht.

Inhoudsopgave:

- [Indexscore Eigen Kracht](#)
- [Ervaren belemmeringen door beperking of ziekte](#)
- [Zelfstandig zaken kunnen regelen met instanties](#)
- [Probleemoplossend vermogen](#)
- [Financiële zelfredzaamheid](#)
- [Bekendheid met voorzieningen voor hulpverlening](#)

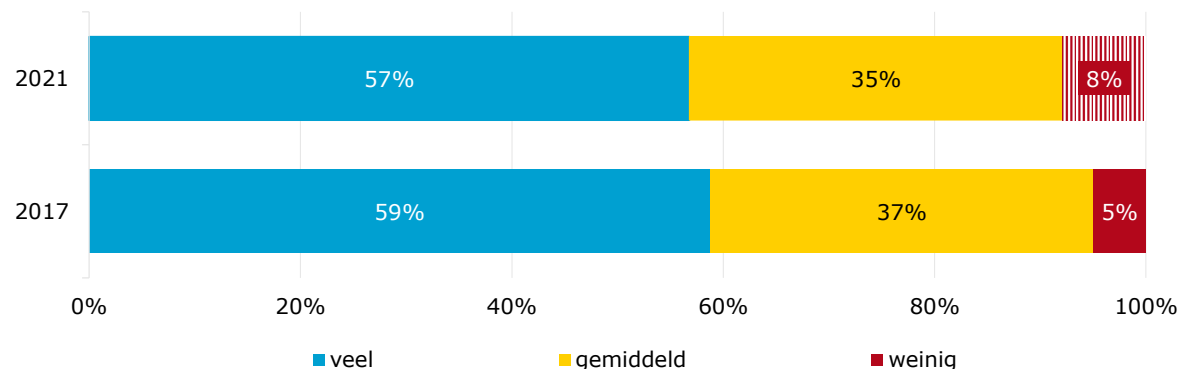
Klik op een hoofdstuk en ga direct naar...

Eigen kracht

1.1 Index Eigen Kracht

Toelichting: gearceerde staven in de figuur wijzen op een significante toename of afname t.o.v. 2017.

Indexscore Eigen Kracht

In figuur 1.1 is te zien dat de meeste inwoners van Papendrecht gemiddeld of veel eigen kracht hebben. De groep met *weinig* eigen kracht betreft 8% van de inwoners en is hiermee toegenomen t.o.v. 2017.

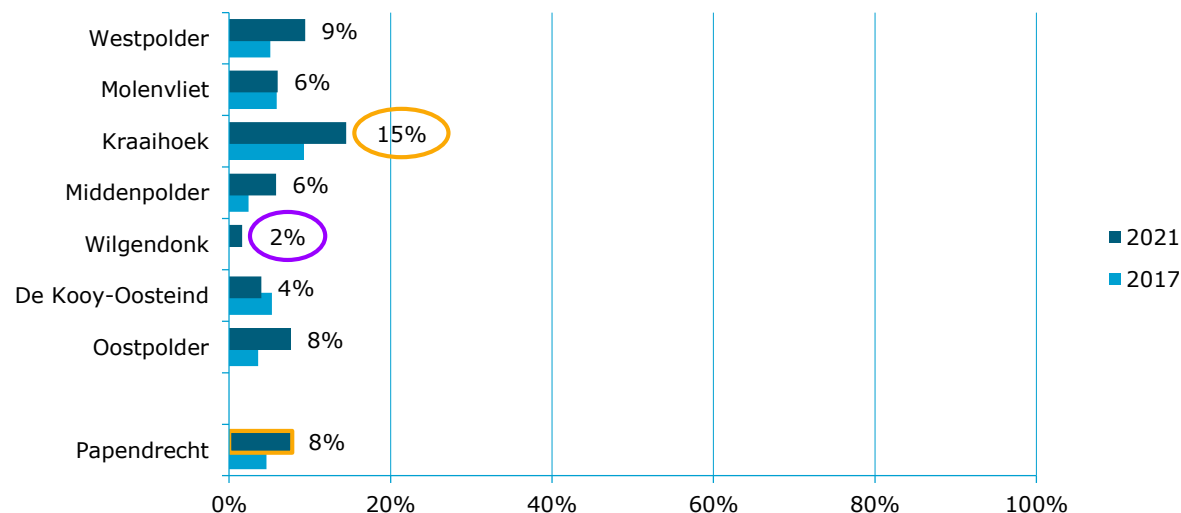
Inwoners met weinig eigen kracht

In Kraaihoek is het aandeel inwoners met weinig eigen kracht relatief groot; één op de zes inwoners (15%) valt in deze groep.

In Wilgendonk heeft slechts 2% van de inwoners weinig eigen kracht.

In de overige wijken is de eigen kracht gelijk aan het gemiddelde in heel Papendrecht.

1.2 Inwoners met weinig eigen kracht

Toelichting: **Omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2017; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2017. Wijken met een **omcirkeld percentage** scoren in 2021 significant **boven** of **onder** het gemiddelde van Papendrecht; als er geen omcirkelde percentages staan is er in 2021 dus geen verschil tussen de wijk en het Papendrechts gemiddelde

Indexscore 'Eigen Kracht'

De indexscore Eigen Kracht geeft in één oogopslag een beeld van de eigen kracht van de Papendrechtters.

Onderwerpen in de score Eigen Kracht:

- belemmering door beperking/ziekte;
- begrijpen van brieven en invullen van formulieren;
- omgaan met onverwachte problemen;
- financiële zelfredzaamheid;
- de weg weten te vinden naar instanties (indien nodig).

Toelichting: het gaat in dit onderzoek om zelfstandig wonenden van 18 jaar of ouder. Een uitgebreide beschrijving van de indexscore vindt u in de bijlage.

Eigen kracht

Tabel 1.1 Eigen kracht naar achtergrondkenmerken (%)

Eigen kracht naar gezondheid, opleiding, werk/studie

Wat maakt dat iemand weinig, gemiddeld of veel eigen kracht heeft? In de tabel hiernaast staan de drie achtergrondkenmerken die het meest bepalend zijn voor de mate van eigen kracht van Papendrechtters, in volgorde van belangrijkheid.

Ervaren gezondheid is de belangrijkste bepaler voor de mate van eigen kracht. Hoe beter iemand zijn eigen gezondheid ervaart, hoe meer eigen kracht hij/zij heeft. Van de inwoners met een zeer goede ervaren gezondheid bijvoorbeeld, heeft 70% een hoge score op index 'Eigen Kracht', tegenover nog maar 21% van de Papendrechtters met een slechte ervaren gezondheid.

Opleidingsniveau is de tweede bepalende factor voor de mate van eigen kracht. Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe meer eigen kracht. Zo heeft één op de vijf laagst opgeleiden (18%) een lage eigen kracht; bij hbo/wo opgeleiden betreft dit slechts 3%.

Ook het al dan niet hebben van werk of studie is van invloed; Papendrechtters die werken of een studie volgen, hebben duidelijk meer eigen kracht dan Papendrechtters zonder werk/studie.

In tabel 1 ziet u alles op een rij:

- Hoe hoger de ervaren gezondheid, hoe meer eigen kracht.
- Hoe hoger de opleiding, hoe meer eigen kracht.
- Inwoners met werk en/of een studie hebben meer eigen kracht dan inwoners zonder werk/studie.

	Score op index Eigen kracht		
	laag	gemiddeld	hoog
gemiddelde Papendrecht	8	35	57
ervaren gezondheid			
zeer goed	0	30	70
goed	3	28	69
gaat wel	16	57	27
slecht	35	44	21
zeer slecht	86	14	0
opleiding			
geen opleiding/basisonderwijs	18	68	14
vmbo, mavo, mulo, lbo/mbo1	10	44	46
mbo 2, 3 of 4/havo, vwo, hbs, mms	8	32	60
hbo/wo	3	28	69
werk/studie			
ja	5	28	67
nee	14	49	37

Eigen kracht

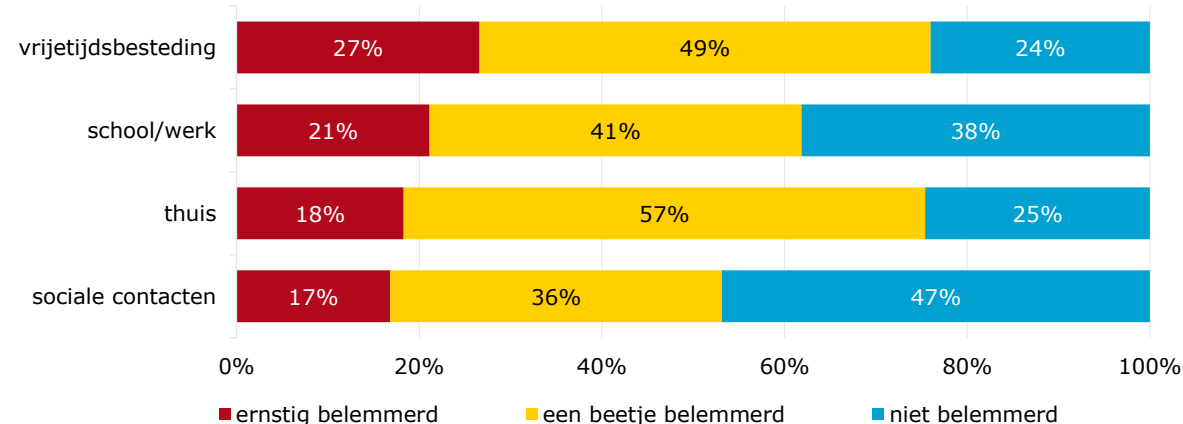
1.3 Mate van belemmering in vier situaties

Belemmering door beperking of ziekte

Het grootste gedeelte van de inwoners uit Papendrecht omschrijft hun gezondheid als (zeer) goed (69%). Vier op de tien (37%) inwoners zeggen één of meer langdurige ziekten, aandoeningen of beperkingen te hebben. Ook ouderdomsklachten en psychische klachten tellen hierbij mee*. In hoeverre dat belemmeringen met zich meebrengt ziet u in figuur 1.3 voor vier verschillende gebieden. Het leidt met name tot ernstige belemmeringen voor vrijetijdsbesteding, maar ook op andere terreinen speelt het een rol. Vergeleken met 2017 is de groep die zich ernstig belemmerd voelt bij sociale contacten nu iets groter geworden (11% toen, 17% nu). Voor de overige gebieden is de situatie niet veranderd t.o.v. 2017.

* Voor een overzicht van het aantal mensen met beperkingen in deze regio verwijzen we naar de Gezondheidsmonitor van de Dienst Gezondheid & Jeugd:

<https://www.hoegezondisshz.nl/dashboard/dashboard4/beperkingen-en-aandoeningen>

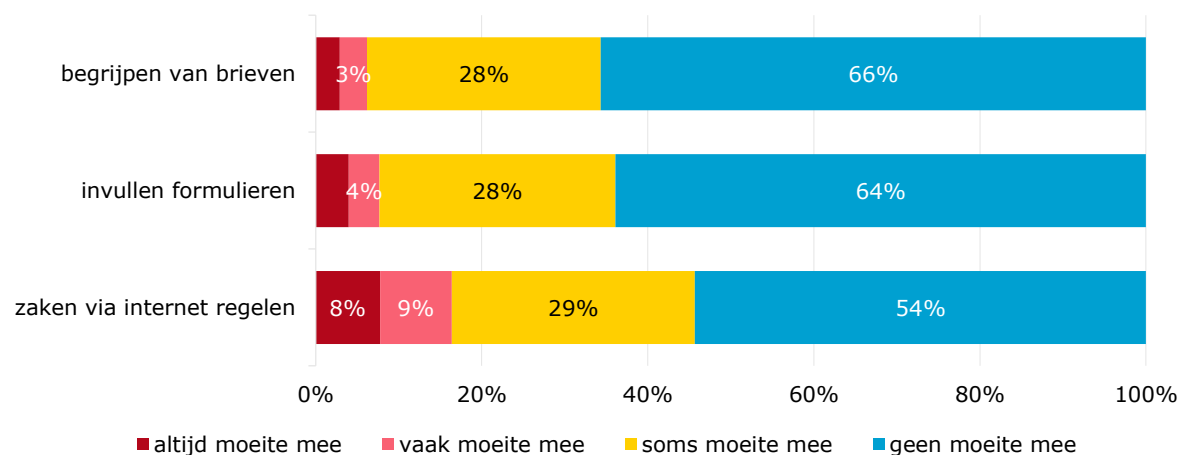
Toelichting: % van mensen met één of meer langdurige ziekten, aandoeningen of beperkingen

Begrijpen van brieven en formulieren

Vanuit officiële instanties worden er regelmatig brieven en formulieren verzonden. Deze zijn niet voor iedereen altijd even makkelijk te begrijpen; 28% van alle Papendrechtters heeft hier soms moeite mee. Daarnaast heeft 6% vaak of altijd moeite met het begrijpen van brieven en 8% met het invullen van formulieren. Hiermee is de omvang van deze groep niet noemenswaardig veranderd ten opzichte van 2017.

Door de digitalisering kiezen instanties er vaker voor om bewoners hun zaken via het internet te laten regelen, bijvoorbeeld bij banken, de Belastingdienst en de gemeente. 29% van de Papendrechtters vindt het weleens lastig om dit soort dingen zelf via internet te regelen. Eén op de zes Papendrechtters (17%) vindt dit zelfs vaak of altijd lastig. Dit is niet veranderd ten opzichte van de situatie in 2017.

1.4 Zelfstandig zaken kunnen regelen met instanties

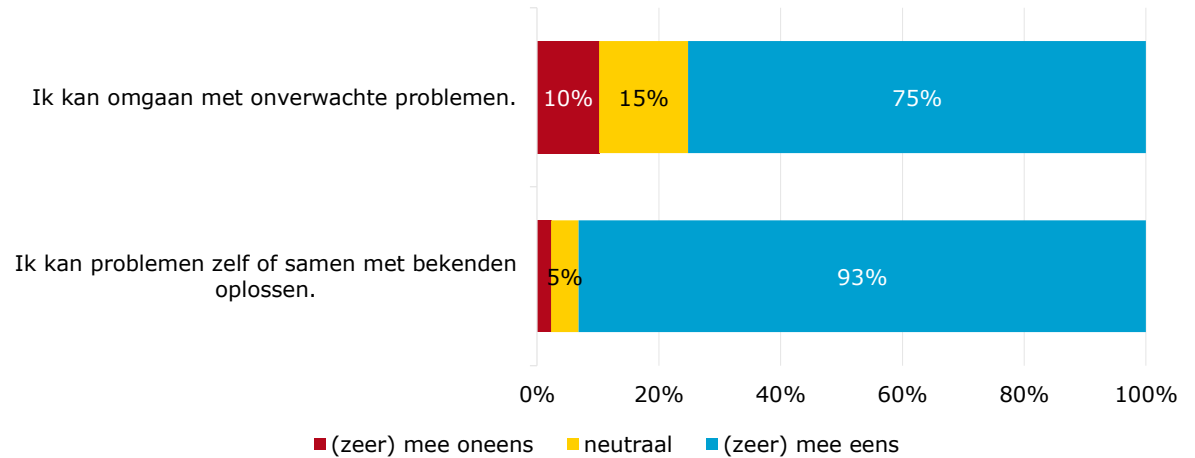
Eigen kracht

1.5 Probleemoplossend vermogen

Probleemoplossend vermogen

Iedereen komt in zijn of haar leven – in meer of mindere mate – problemen tegen, maar niet iedereen gaat hier op dezelfde manier mee om. Drie kwart van de Papendrechtse heeft een goede mentale weerbaarheid in de zin dat zij kunnen omgaan met onverwachte problemen. Eén op de tien Papendrechtse (10%) vindt dit echter lastig; deze groep is iets groter geworden dan in 2017 (7%).

Negen op de tien inwoners zeggen problemen zelf of samen met bekenden (eigen sociaal netwerk) op te lossen. Dat was ook in 2017 het geval.

Eigen kracht

1.6 Financiële zelfredzaamheid

Financiële zelfredzaamheid

De financiële zelfredzaamheid is iets verbeterd ten opzichte van 2017; momenteel kunnen meer Papendrechtse veel geld overhouden (29%) dan in 2017 (20%).

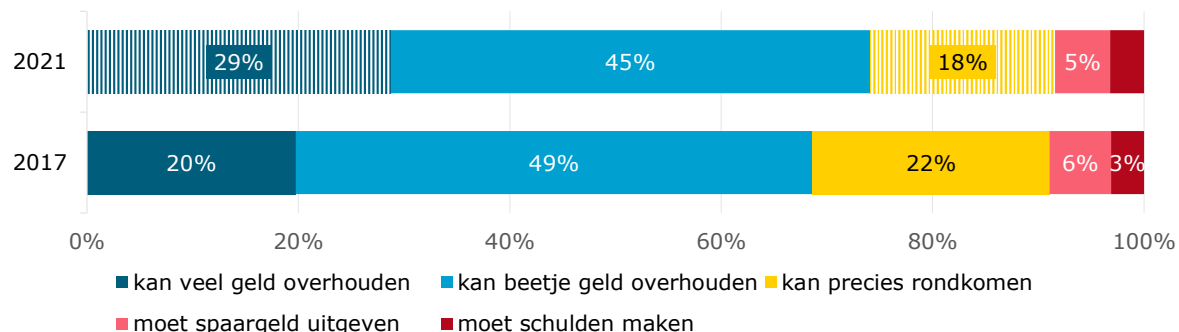
Hoewel de financiële gezinssituatie van de meeste inwoners in Papendrecht in orde is, is er een kleine financieel kwetsbare groep die spaargeld uit moet geven (5%) of schulden moet maken (3%). De omvang van deze financieel kwetsbare groep komt overeen met 2017.

Voor het merendeel van de Papendrechtse heeft de coronacrisis geen invloed gehad op hun financiële zelfredzaamheid, maar 7% van de inwoners heeft wel een verslechtering ervaren. U leest het in het [Coronahoofdstuk](#)

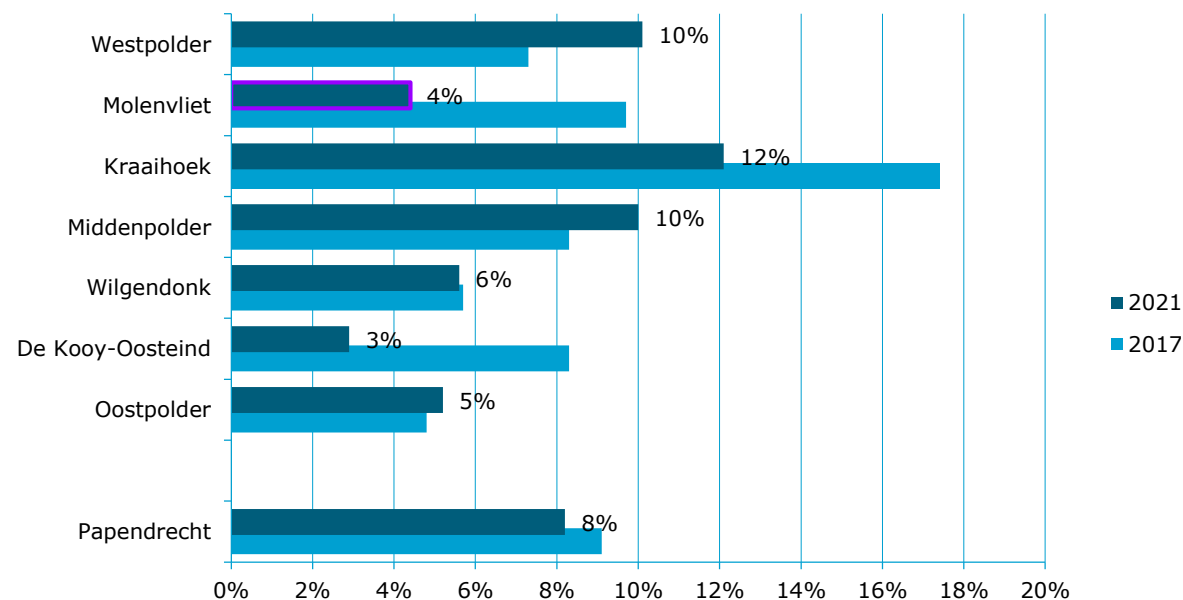
Financieel kwetsbare inwoners (spaargeld uitgeven of schulden maken)

In Molenvliet is de financiële redzaamheid verbeterd ten opzichte van 2017; het aandeel financieel kwetsbare inwoners is hier gedaald van 10% naar 4%. In de overige wijken komt de situatie overeen met 2017.

Anno 2022 verschilt het aandeel financieel kwetsbare inwoners niet noemenswaardig per wijk. De omvang van deze groep komt in alle wijken overeen met het gemiddelde in Papendrecht.

1.7 Financieel kwetsbare inwoners (spaargeld uitgeven of schulden maken)

Toelichting: **geel** omkaderde staven in de figuur wijzen op een significante toename t.o.v. 2017; **paars** omkaderde staven in de figuur wijzen op een significante afname t.o.v. 2017

Eigen kracht

1.8 Professionele hulp kunnen vinden indien nodig

Weg vinden naar professionele hulp

Eigen kracht heeft ook te maken met, indien nodig, de weg weten te vinden naar professionele hulp. Op verschillende gebieden is uitgevraagd of mensen weten waar ze terecht kunnen in het geval dat zij hulp nodig zouden hebben.

In Papendrecht weten inwoners vooral de instanties op het gebied van psychische problemen (77%), lichamelijke beperkingen (74%), het vinden van werk (73%) en het vinden van huisvesting (71%) goed te vinden. Het minst bekend zijn instanties voor hulp bij problemen rond eenzaamheid (56%), opvoedondersteuning (56%), mantelzorgondersteuning (56%), echtscheiding (57%) en relatieproblemen (57%).

Vergeleken met vier jaar terug is er nu een grotere bekendheid met hulp voor problemen bij echtscheiding en mantelzorgondersteuning.

De bekendheid is gelijk gebleven voor hulp bij psychische problemen, lichamelijke beperkingen, vinden van werk, schulden, ontmoeten van/contact met mensen en opvoedondersteuning (Naar de overige gebieden in figuur 1.8 is in 2017 niet gevraagd en kan dus geen vergelijking worden gemaakt).

De voorzieningen waar een * achter staat, zijn in voorgaande jaren (2017 en/of 2019) niet in de vragenlijst opgenomen. Voor de beschikbare cijfers over 2017 en 2019 verwijzen we u naar [tabel B.2](#) in de bijlage.

Eigen kracht

Tabel 1.2 Professionele hulp kunnen vinden, naar doelgroep (%)

Professionele hulp kunnen vinden, naar doelgroep

Op de vorige pagina staat in weergegeven welk aandeel van alle inwoners van Papendrecht weet waar ze terecht kunnen voor professionele hulp mocht dat nodig zijn. Echter, niet iedereen hoeft persé van alle voorzieningen op de hoogte te zijn. Daarom is in de tabel hiernaast voor opvoedondersteuning, mantelzorgondersteuning, hulp bij schulden en echtscheiding de bekendheid binnen de doelgroep weergegeven.

De bekendheid met professionele hulp bij opvoedproblemen is onder ouders aanzienlijk hoger dan gemiddeld onder alle Papendrechtters (56%); zeven op de tien ouders (71%) weten waar zij terecht kunnen.

Ook mantelzorgers weten beter dan gemiddeld waar ze terecht kunnen voor professionele hulp op dit gebied; twee derde van de mantelzorgers (65%) zegt dit te weten tegenover 56% gemiddeld.

Voor problemen bij schulden en echtscheiding zien we dit effect echter niet. De bekendheid met het vinden van professionele hulp is onder de doelgroepen niet noemenswaardig veranderd t.o.v. vier jaar geleden.

hulpgebied	doelgroep	2017	2021
opvoeding	ouders kinderen tot 23 jaar	77	71
mantelzorg	mantelzorgers	61	65
schulden*	mensen die spaargeld moeten uitgeven of mensen met schulden	55	43
echtscheiding	gehuwden/samenwonenden en tweeoudergezinnen	48	56

* Vanwege het beperkte aantal respondenten met schulden in de responsgroep zijn de percentages voor deze groep met grote onzekerheidsmarges omgeven en is de ontwikkeling over de jaren niet vast te stellen.

Eigen kracht

1.9 Bekendheid voorzieningen

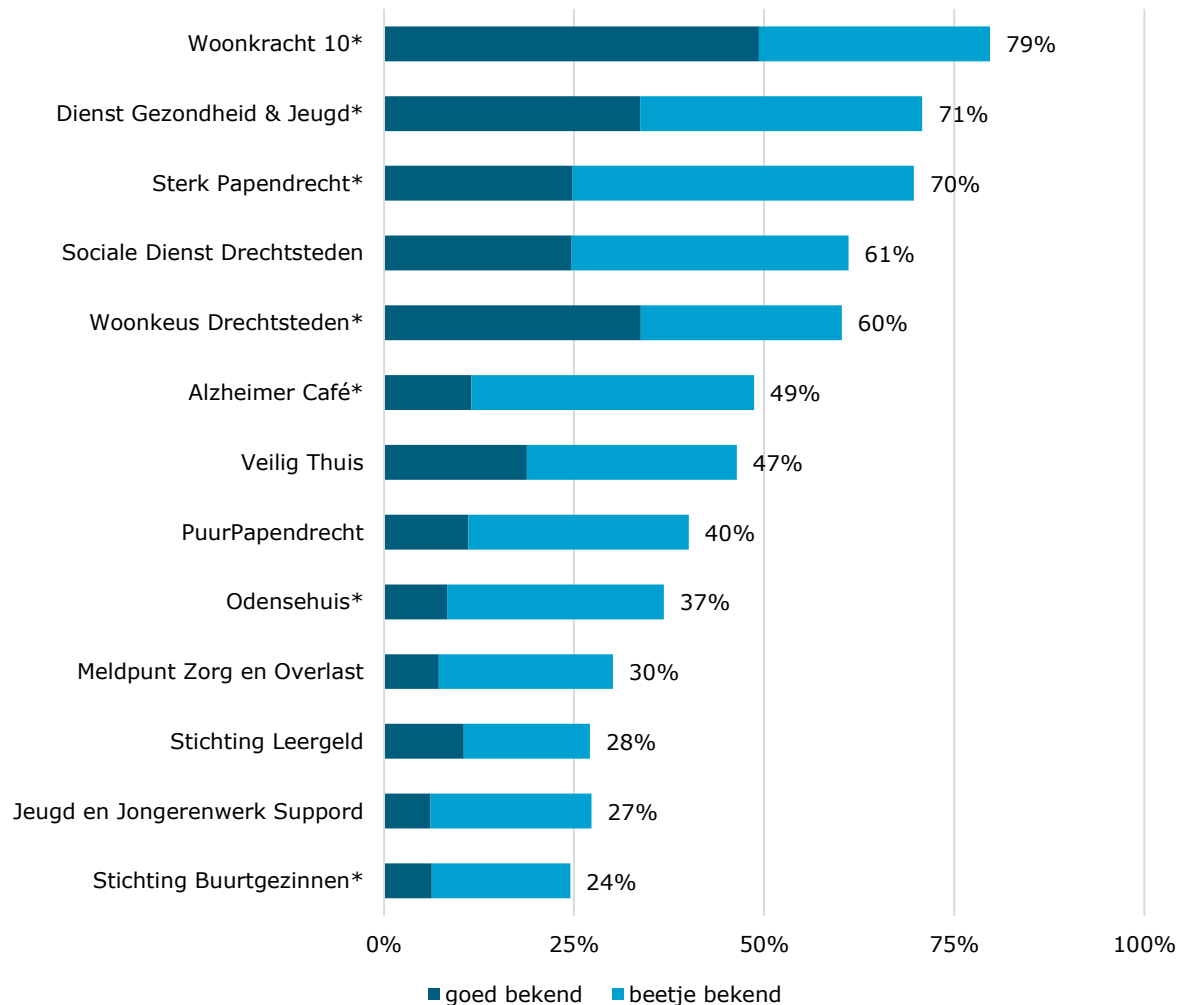
Bekendheid voorzieningen

In figuur 1.9 is de bekendheid opgenomen van specifieke voorzieningen. Veel inwoners zijn bekend met Woonkracht 10 (79%), Dienst Gezondheid & Jeugd (71%) en Sterk Papendrecht (70%). De bekendheid van Sterk Papendrecht (geopend onder deze naam in 2018) is het meest toegenomen in de afgelopen periode.

Het minst bekend zijn Stichting Buurtgezinnen (24%), Jeugd en Jongerenwerk Suppord (27%), Stichting Leergeld (28%) en Meldpunt Zorg en Overlast (30%).

Vergeleken met 2017 is de bekendheid gestegen voor Puur Papendrecht (+18%), Veilig Thuis (+11%) en Stichting Leergeld (+6%). De bekendheid van Jeugd en Jongerenwerk (Suppord) is juist afgenomen (-40%).

Dit laatste is mogelijk een gevolg van de naamwisseling van het Jeugd en Jongerenwerk eind 2018.

Toelichting: De voorzieningen waar een * achter staat, zijn in voorgaande jaren (2017 en/of 2019) niet in de vragenlijst opgenomen. Voor de cijfers over 2017 en 2019 verwijzen we u naar [tabel B.3](#) in de bijlage.

Sociaal netwerk

Sociaal netwerk

Inleiding

Hiervoor zagen we dat eigen kracht gaat om 'zelf kunnen'. Dit betekent echter niet dat iemand zijn of haar problemen helemaal alleen moet oplossen. Veel mensen kunnen een beroep doen op hun sociale netwerk van familie, vrienden, buren en bekenden als zij hulp nodig hebben. Sociale netwerken zijn daardoor van grote waarde. Ook professionals en zorgaanbieders zetten de sociale netwerken van inwoners in bij het aanpakken van hulpvragen van deze inwoners.

In dit hoofdstuk bekijken we verschillende thema's die te maken hebben met het sociaal netwerk van Papendrechtters.

Inhoudsopgave

- [Beleving sociale contacten](#)
- [Sociaal isolement](#)
- [Hulp van anderen](#)
- [Gezinssituatie](#)
- [Ouderschap](#)

Sociaal netwerk

Contacten met andere mensen

We hebben de inwoners van Papendrecht gevraagd of zij, naar eigen zeggen, in de afgelopen 12 maanden voldoende contacten hadden met andere mensen. Ruim een derde (36%) beantwoordt deze vraag bevestigend en zegt dat zij zeker voldoende sociale contacten hadden (zie figuur 2.1). Voor 34% geldt dat zij voldoende contacten hadden, maar graag meer sociale contacten hadden willen hebben. Drie op de tien vinden dat zij te weinig contacten hadden in het afgelopen jaar. Er zijn geen verschillen tussen de verschillende wijken.

We zien een heel ander beeld dan vier jaar geleden. Toen gaf driekwart (77%) aan genoeg contacten te hebben en had slechts 6% naar eigen zeggen onvoldoende sociale contacten. De maatregelen om de verspreiding van het coronavirus te beperken hebben hier vrijwel zeker een rol gespeeld. Toch heeft dit niet voor iedereen geleid tot een gemis aan sociaal contact.

Sociaal isolement

Dat iemand vindt dat hij weinig contacten heeft, betekent niet automatisch dat hij zich sociaal geïsoleerd voelt. Andersom geldt hetzelfde: bij veel contacten kan het toch zijn dat iemand sociaal geïsoleerd is. De behoefte aan meer sociale contacten en sociaal isolement zijn twee verschillende dingen. Bij sociaal isolement gaat het om de aard van de contacten die iemand heeft.

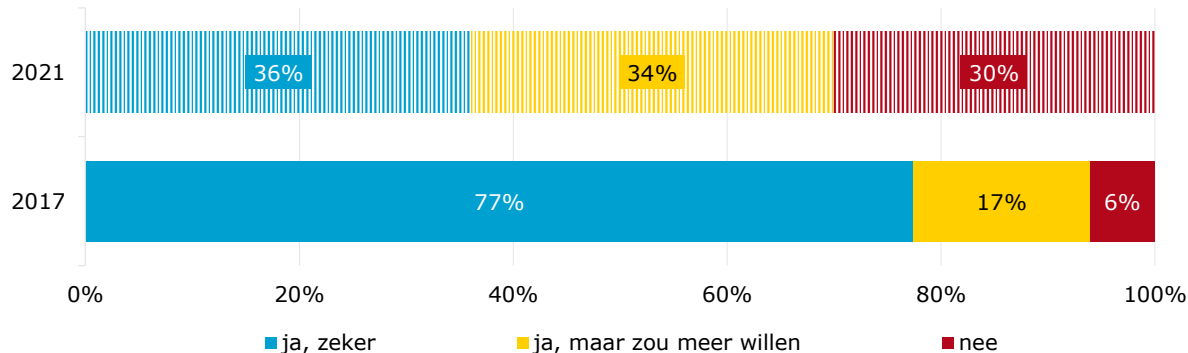
Om sociaal isolement in kaart te brengen, hebben we de methode van het SCP gebruikt. Aan de hand van de antwoorden op zes stellingen (zie figuur 2.3) wordt iemand geclassificeerd als al dan niet sociaal geïsoleerd.

In figuur 2.2 zien we dat het aandeel inwoners dat in sociaal isolement leeft is toegenomen ten opzichte van vier jaar geleden. In 2021 wordt 22% gekenmerkt als (enigszins) sociaal geïsoleerd, in 2017 was dit nog 15%. De groep niet geïsoleerden is kleiner geworden (van 33% naar 22%).

Bekijken we de verschillende wijken, dan is het aandeel sociaal geïsoleerden niet anders dan in Papendrecht als geheel. Voor Westpolder en Molenvliet geldt dat het aandeel sociaal geïsoleerden wel is toegenomen ten opzichte van vier jaar geleden (zie tabel B.1 in de bijlage).

Net als in de subjectieve beleving van het aantal contacten (figuur 2.1), zien we bij sociaal isolement een negatieve ontwikkeling. Niet alleen vinden veel inwoners dat zij te weinig sociale contacten hadden, ook is de kwaliteit van de contacten voor veel van hen veranderd.

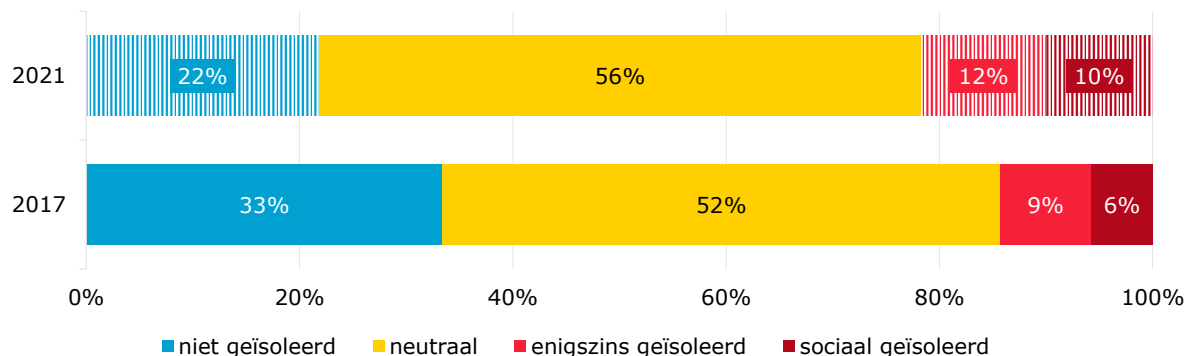
2.1 Voldoende contacten met andere mensen

Toelichting: In het licht van de coronacrisis is de vraagstelling iets aangepast t.o.v. 2017: vraagstelling 2021: Vindt u dat u in de afgelopen 12 maanden voldoende contacten met andere mensen had? vraagstelling 2017: Vindt u dat u voldoende contacten met andere mensen hebt?

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

2.2 Sociaal isolement

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Sociaal netwerk

Stellingen sociaal isolement

Figuur 2.3 geeft de resultaten op de onderliggende stellingen van de sociaal isolementsschaal weer. Het gaat hierbij om de bovenste zes stellingen.

Voor alle stellingen geldt dat de resultaten verschillen met die uit 2017. Op de positief geformuleerde stellingen (de eerste vier stellingen) ligt het percentage 'ja' 4% tot 8% lager. Op de negatief geformuleerde stellingen ligt het percentage 'nee' 9% lager voor 'mijn sociale contacten zijn oppervlakkig' en 22% lager voor 'ik voel me van andere mensen geïsoleerd'.¹

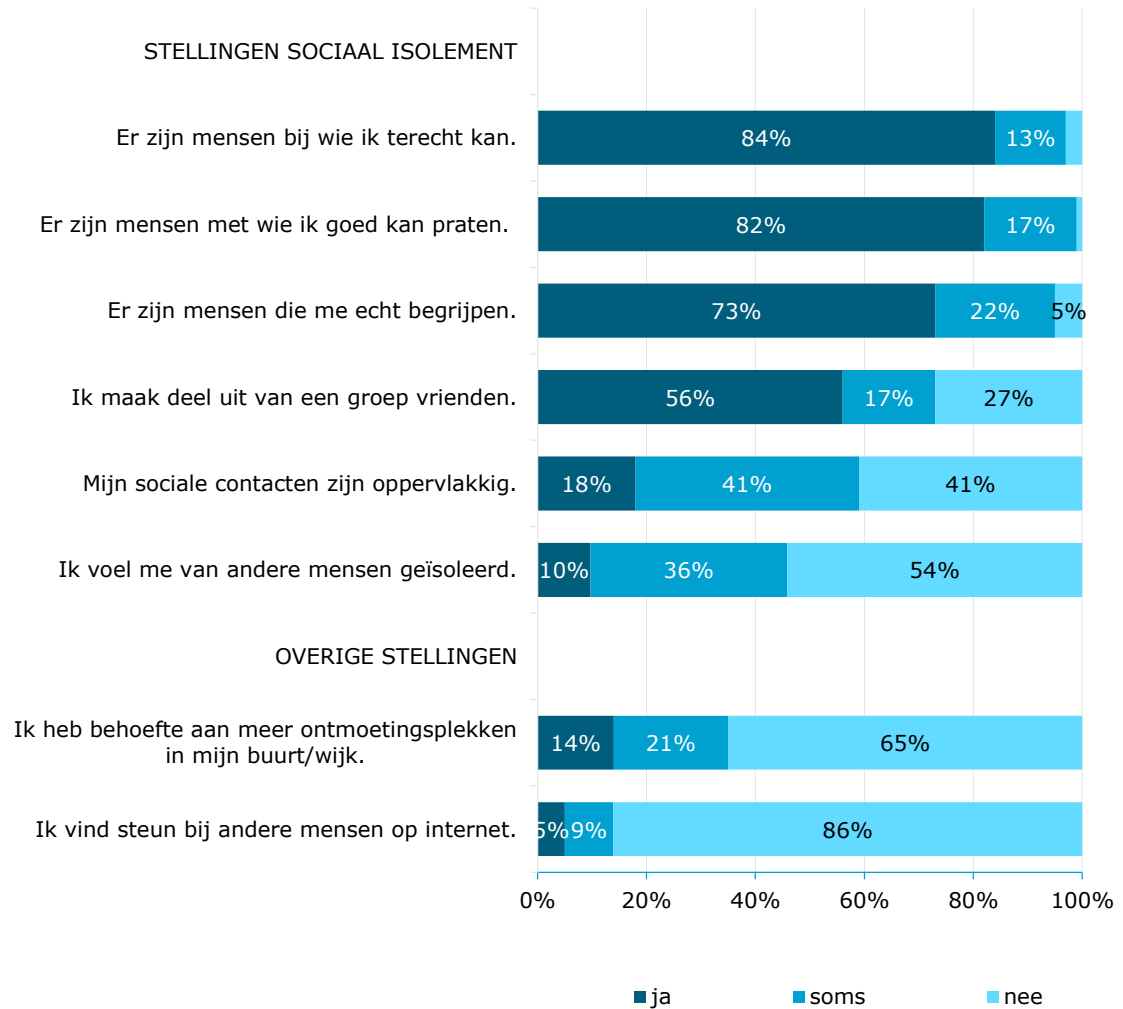
Overige stellingen over contact met anderen

De onderste twee stellingen in figuur 2.3 behoren niet tot de schaal om sociaal isolement te meten, maar hebben wel betrekking op contact met andere mensen. Eén op de zeven (14%) heeft behoefte aan meer ontmoetingsplekken in de buurt of wijk. Deze groep is toegenomen ten opzichte van vier jaar geleden (9%). De groep die hier geen behoefte aan heeft is kleiner geworden (van 76% naar 65%).²

Een kleine groep van 5% geeft aan steun te vinden bij anderen op internet, bijvoorbeeld op online forums. Voor de meeste inwoners is dit echter geen bron van steun. Deze stelling is in 2021 voor de eerste keer voorgelegd.

1 & 2: De resultaten van 2017 zijn niet in de figuur opgenomen.

2.3 Stellingen over contact met andere mensen

Sociaal netwerk

Hulp van anderen

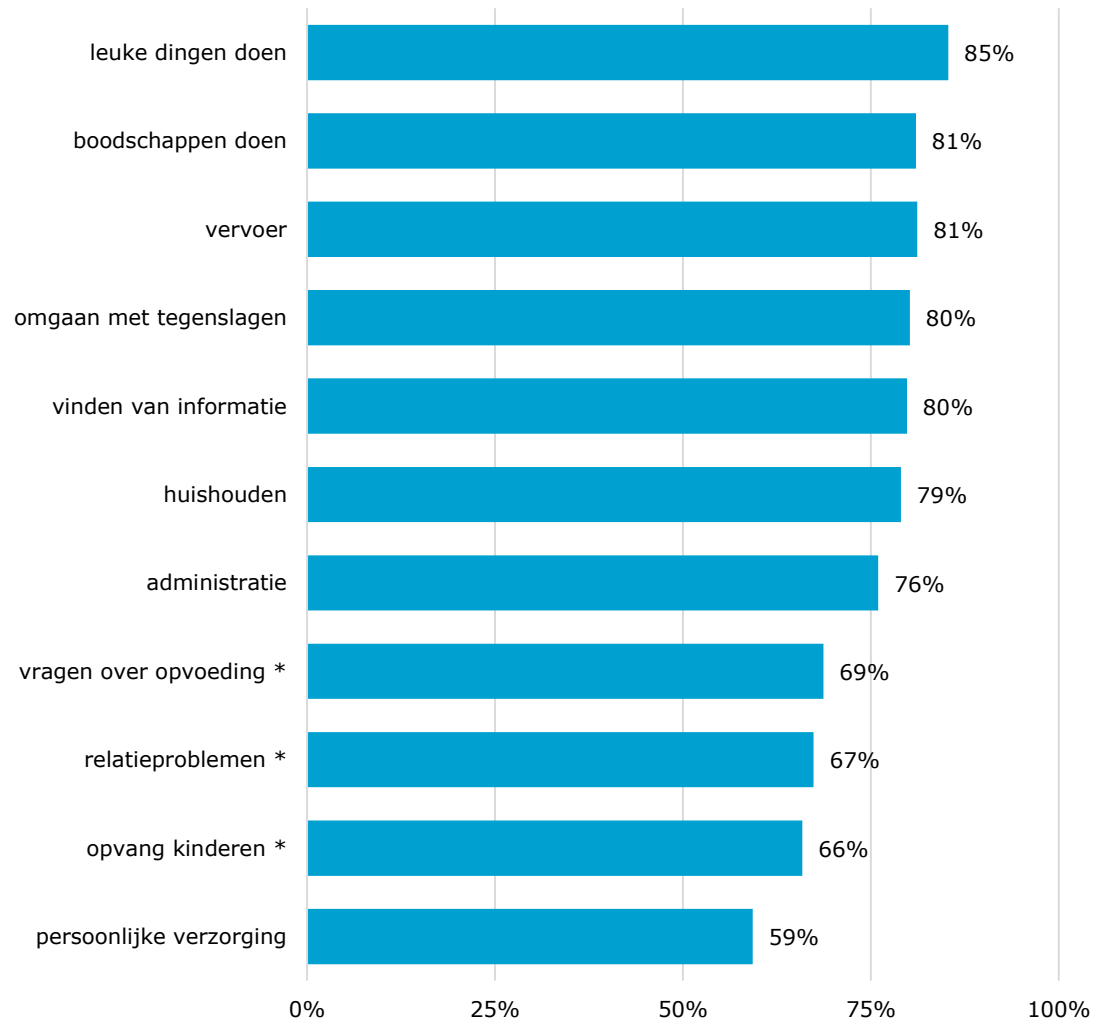
We hebben inwoners gevraagd of zij, indien nodig, een beroep kunnen doen op hun netwerk als het gaat om hulp op verschillende gebieden. Het kan daarbij gaan om praktische ondersteuning in bijvoorbeeld het huishouden, maar ook om emotionele steun, zoals hulp bij het omgaan met tegenslagen.

Veel inwoners kunnen terugvallen op hun sociale netwerk wanneer zij hulp nodig hebben (figuur 2.4). Ook uit onderzoek van het SCP blijkt dat in tijden van adviezen en maatregelen om sociale contacten zoveel als mogelijk te beperken, de bereidheid om andere mensen te helpen nog steeds groot is.¹ Toch is er op elk aspect ook een groep inwoners die hiervoor niet op anderen kan terugvallen. Deze groep varieert van 15% bij 'leuke dingen doen' tot 41% bij 'persoonlijke verzorging'.

Als we de resultaten vergelijken met 2017 (niet in figuur) zien we dat voor de aspecten 'boodschappen doen', 'vervoer' en 'huishouden' het aandeel inwoners dat hiervoor op anderen kan terugvallen in 2021 4% tot 5% groter is.²

1: SCP (2021). Een jaar met corona. Ontwikkelingen in de maatschappelijke gevolgen van corona. Den Haag: SCP.
2: De aspecten 'vragen over opvoeding', 'relatieproblemen' en 'opvang kinderen' zijn niet voorgelegd in 2017.

2.4 Kent iemand die helpt of kan helpen bij...

* Inwoners waarbij dit aspect niet van toepassing is zijn hier buiten beschouwing gelaten

Sociaal netwerk

Gezinssituatie en ouderschap

Op deze en de volgende pagina zoomen we nader in op relaties, gezinssituatie en ouderschap.

Relaties

63% van de inwoners van Papendrecht van 18 jaar en ouder heeft een relatie (zie figuur 2.5). De meesten van hen zijn getrouwd. Geregistreerd partnerschap, samenwonend met of zonder samenlevingscontract en de LAT-relatie komen minder vaak voor. Ruim een derde van de Papendrechtters heeft geen relatie.

Inwoners met een relatie beoordelen deze gemiddeld met een 8,5. Meer dan 80% geeft een rapportcijfer van 8 of hoger, slechts 2% geeft een onvoldoende.

Kinderen

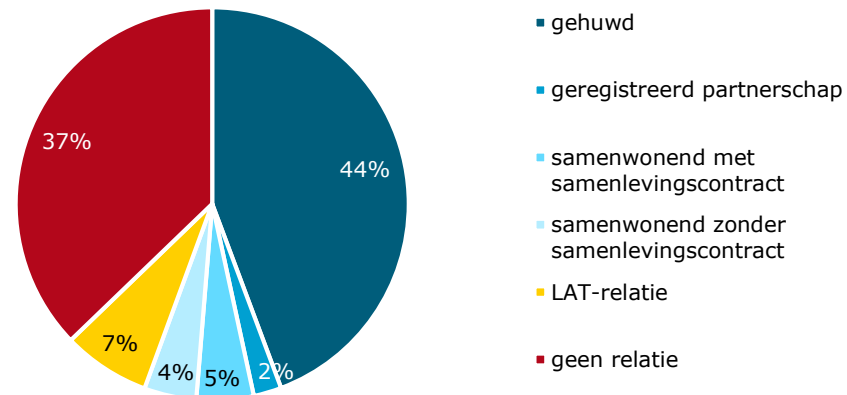
Twee derde van de volwassen Papendrechtters (63%) heeft kinderen. Eén op de vijf (18%) heeft één of meer kinderen in de leeftijd tot 18 jaar (minderjarige kinderen). In figuur 2.6 zien we hoe de gezinssituatie voor deze ouders er uitziet. De meerderheid, te weten 80%, is samen met de vader of moeder van hun kind(eren). Eén op de vijf (20%) is gescheiden van de vader of moeder. Verder heeft 4% bewust gekozen voor alleenstaand ouderschap, heeft 3% stiefkinderen en heeft 1% adoptie- of pleegkinderen. Er zijn meerdere situaties mogelijk per persoon.

Uit onderzoek van het CBS blijkt dat het aandeel kinderen dat te maken krijgt met een scheiding van hun ouders licht is toegenomen tussen 1999 en 2019. Eind 2019 hadden twee op de tien minderjarige ouders die niet samenwoonden.¹ CBS-cijfers laten ook zien dat steeds meer huishoudens te maken hebben met complexe gezinsverbanden (via stiefrelaties en halfbroers of -zussen). Het aandeel minderjarige kinderen met één of twee stiefouders, stiefbroers of -zussen of halfbroers of -zussen is toegenomen van 10% in 1997 naar 16% in 2017.²

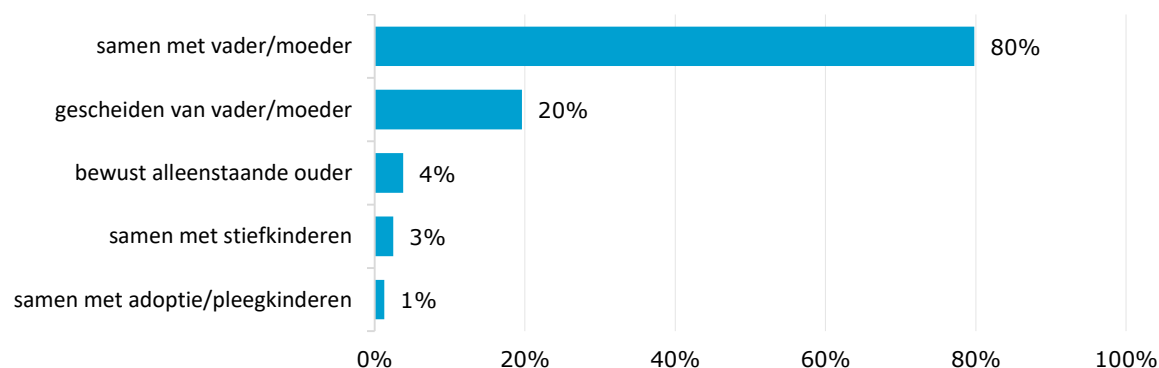
In Papendrecht geeft 10% van de ouders met minderjarige kinderen aan dat zij in een samengesteld gezin wonen, waarbij één of beide ouders kinderen uit een vorige relatie hebben meegenomen.

1: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/50/iets-meer-kinderen-maakten-scheiding-mee>
2: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/40/ruim-ee-half-miljoen-minderjarigen-in-complexe-gezinsverbanden>

2.5 Soort relatie

2.6 Gezinssituatie

Toelichting: situatie voor ouders met één of meer kinderen tot 18 jaar, meerdere antwoorden mogelijk

Sociaal netwerk

Ouderlijk gezag

In figuur 2.7 zien we dat de meeste ouders van minderjarige kinderen gezamenlijk gezag hebben over hun kinderen. Slechts 3% heeft eenhoofdig gezag, waarbij het gezag bij één ouder ligt. Een kleine groep ouders (5%) heeft geen gezag.

Gezamenlijk ouderschap

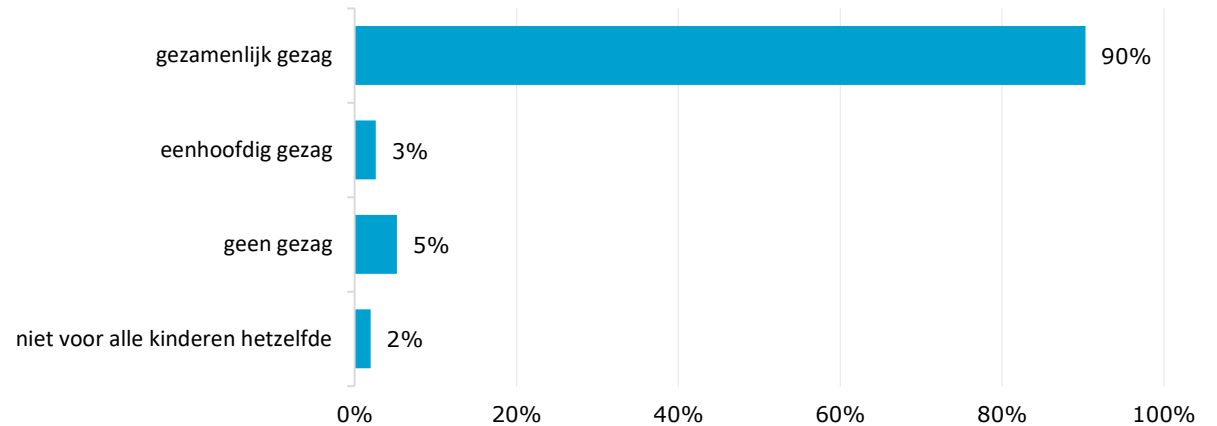
Ouders van minderjarige kinderen die samenleven met de vader of moeder van hun kind(eren) beoordelen hun gezamenlijke ouderschap over het algemeen goed. Zij geven gemiddeld een rapportcijfer van 8,4. Negen op de tien geven een 8 of hoger. Slechts 3% geeft een onvoldoende.

Gedeeld ouderschap

Gescheiden ouders met minderjarige kinderen beoordelen het gedeelde ouderschap met hun ex-partner minder goed. Zij geven gemiddeld een 5,8. Een derde geeft een 8 of hoger, eveneens een derde geeft een onvoldoende.

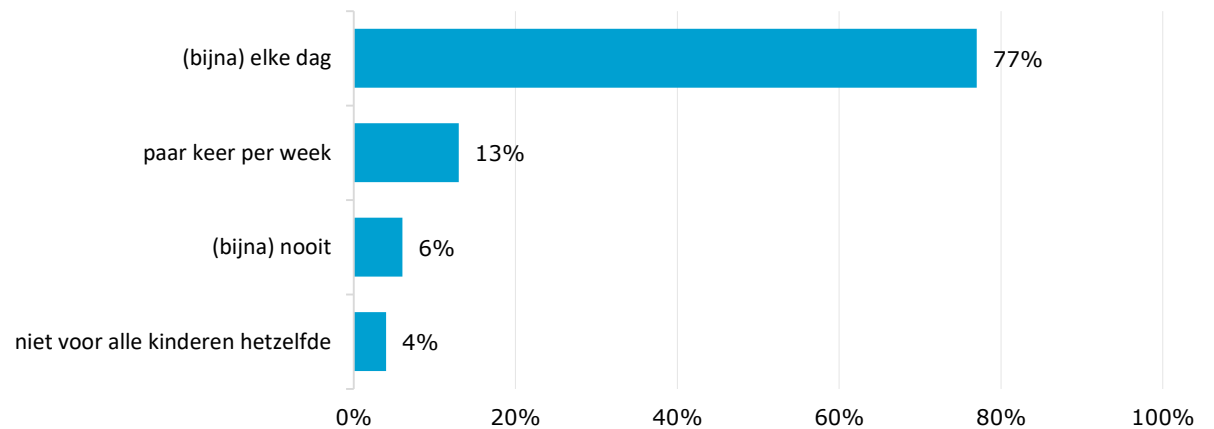
We hebben gescheiden ouders ook gevraagd hoe vaak zij contact hebben met hun kinderen. De meesten hebben (bijna) elke dag contact met hun kind(eren) (figuur 2.8).

2.7 Ouderlijk gezag

Toelichting: situatie voor ouders met één of meer kinderen tot 18 jaar

2.8 Contact gescheiden ouders met kinderen

Toelichting: situatie voor gescheiden ouders met één of meer kinderen tot 18 jaar

Mantelzorg

Mantelzorg

Inleiding

In het vorige hoofdstuk stond het sociaal netwerk centraal en de mate waarin mensen hierop kunnen terugvallen voor hulp en ondersteuning. Wanneer hulp aan anderen verder gaat dan af en toe een boodschap doen of samen koffie drinken, kan er sprake zijn van mantelzorg. Onder mantelzorg verstaan we:

*"De zorg die iemand geeft aan een bekende uit zijn of haar omgeving, zoals een partner, kind of vriend, als deze persoon voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is. Mantelzorg wordt niet betaald."*¹

We definiëren iemand als mantelzorger als hij of zij op dit moment minimaal 8 uur per week zorg biedt en/of de zorg langer duurt dan 3 maanden.²

Mantelzorg ontvangen

In dit hoofdstuk staan de mantelzorgers, oftewel de verleners van zorg, centraal. Aan de andere kant vinden we de ontvangers van zorg. In Papendrecht gaat het dan om 7% van de inwoners, die naar eigen zeggen mantelzorg ontvangen. We verwachten dat steeds meer inwoners mantelzorg nodig hebben in de toekomst. Prognoses voorspellen dat zowel het aantal als aandeel ouderen in de gemeente de komende jaren toeneemt.³ Daarnaast blijft de overheid aanmoedigen om langer thuis te blijven wonen.

In dit hoofdstuk kijken we naar de groep mantelzorgers in Papendrecht. Een aantal vragen uit het thema 'mantelzorg' heeft ook meegelopen in de Tussenmeting Monitor Sociaal uit 2019. Waar mogelijk maken we een vergelijking met zowel 2017 als 2019.

Inhoudsopgave

- [Aantal mantelzorgers](#)
- [Wat doen ze?](#)
- [Hulp van anderen, spijlzorg en overbelasting](#)
- [Mantelzorgondersteuning](#)

Klik op een hoofdstuk en ga direct naar...

1 & 2: Definitie ontleend aan het CBS
3: Primos prognose

Mantelzorg

Mantelzorg gegeven in afgelopen 12 maanden

Een kwart van de inwoners van Papendrecht zegt in de afgelopen 12 maanden mantelzorg te hebben gegeven (figuur 3.1). Dit aandeel is niet significant anders dan in 2017 en 2019.

Aantal mantelzorgers

In Papendrecht bestempelen we 20% van de volwassen inwoners als mantelzorger (figuur 3.2). Zij verlenen op dit moment minimaal 8 uur per week zorg en/of zorgen langer dan 3 maanden. Ook hier zien we geen verschillen met de twee voorgaande metingen.

In hoeverre de coronacrisis een rol heeft gespeeld in het verlenen van mantelzorg is moeilijk te zeggen. Uit angst voor besmetting van hun naaste en door de (tijdelijke) bezoekbeperkingen in zorginstellingen, zullen sommige mantelzorgers minder hulp hebben verleend. Vanwege het wegvallen van professionele hulp zullen anderen juist meer zorg op zich hebben genomen. In Papendrecht zien we alles bij elkaar genomen dus geen verschil in het aandeel mantelzorgers vergeleken met de metingen voor de pandemie.

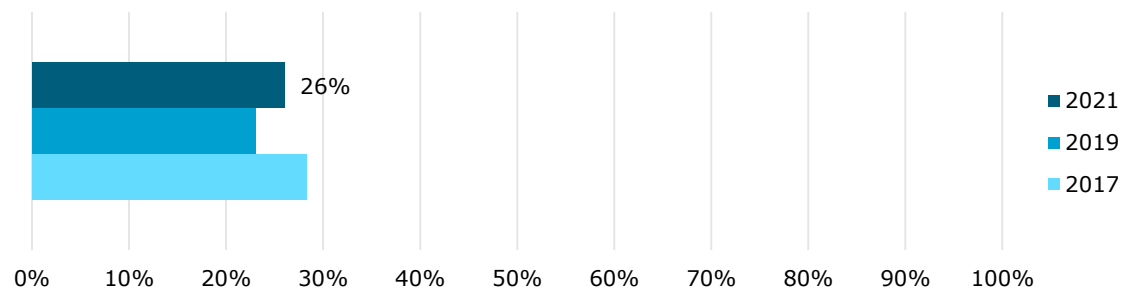
In het vervolg van dit hoofdstuk kijken we alleen naar de mantelzorgers die voldoen aan de hiervoor genoemde definitie (meer dan 8 uur per week en/of minimaal 3 maanden zorgen).

Wie geven mantelzorg?

Uit landelijk onderzoek blijkt dat het aandeel mantelzorgers onder vrouwen hoger ligt dan onder mannen.¹ Dit is ook zo in Papendrecht. Dit kan te maken hebben met het feit dat vrouwen vaker parttime werken, sneller signalen opvangen dat er hulp nodig is en zich vaker verantwoordelijk voelen voor zorgtaken. Als we kijken naar leeftijd is het aandeel mantelzorgers landelijk gezien vooral hoog onder 45-64 jarigen.² Deze groep heeft relatief vaak te maken met hulpbehoevende ouders. Ook in Papendrecht vinden we de meeste mantelzorgers in deze leeftijdscategorie. (Niet in figuur.)

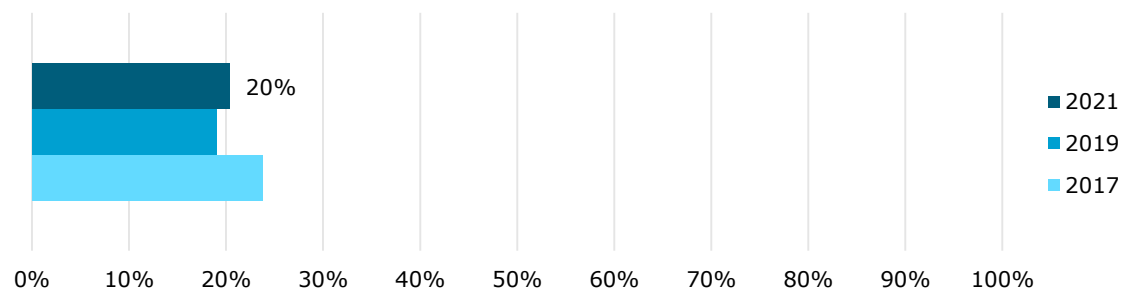
1 & 2: SCP (2020). Blijvende bron van zorg. Ontwikkelingen in het geven van informele hulp 2014-2019. Den Haag: SCP.

3.1 Mantelzorg gegeven in afgelopen 12 maanden

Toelichting: **omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2019; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2019.

3.2 Aandeel mantelzorgers

Toelichting: **omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2019; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2019.

Definitie mantelzorger = iemand die meer dan 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden mantelzorg verleent

Mantelzorg

Tijd besteed aan mantelzorg

Figuur 3.3 geeft aan hoeveel tijd mantelzorgers per week besteden aan de zorg voor hun naaste(n). De meeste mantelzorgers (57%) besteden maximaal 4 uur per week aan hun zorgtaken. Eén op de vijf zorgt meer dan 8 uur per week. Er zijn geen noemenswaardige verschillen met de cijfers uit 2017 en 2019.

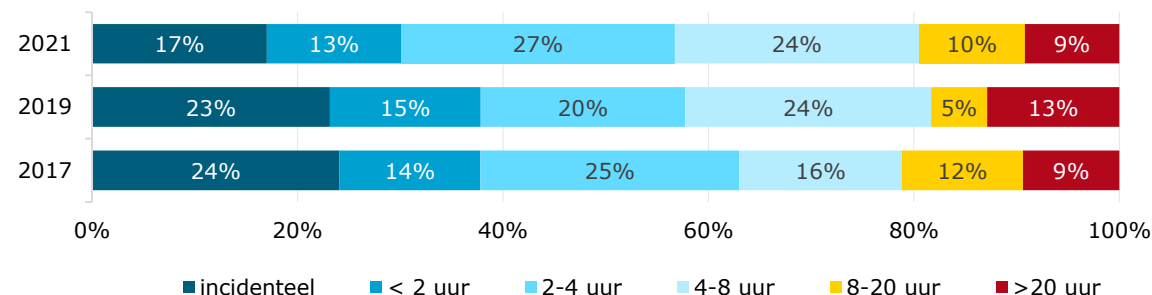
De invloed van de coronacrisis is ook hier moeilijk te bepalen. Uit onderzoek van het SCP komt naar voren dat voor twee derde van de mantelzorgers weinig is veranderd in de hoeveelheid zorg die zij verlenen. De groep die meer is gaan zorgen, is even groot als de groep die minder zorgt.¹ Dit lijken we ook terug te zien in Papendrecht.

Soort mantelzorg

Mantelzorgers kunnen verschillende taken op zich nemen. In figuur 3.4 zien we dat veel mantelzorgers gezelschap en/of emotionele ondersteuning bieden (65%). Ook ondersteunen zij regelmatig in het huishouden (57%) en helpen ze bij regeltaken, zoals de financiële administratie of het maken van afspraken (55%). In 2017 zagen we een vergelijkbaar beeld.

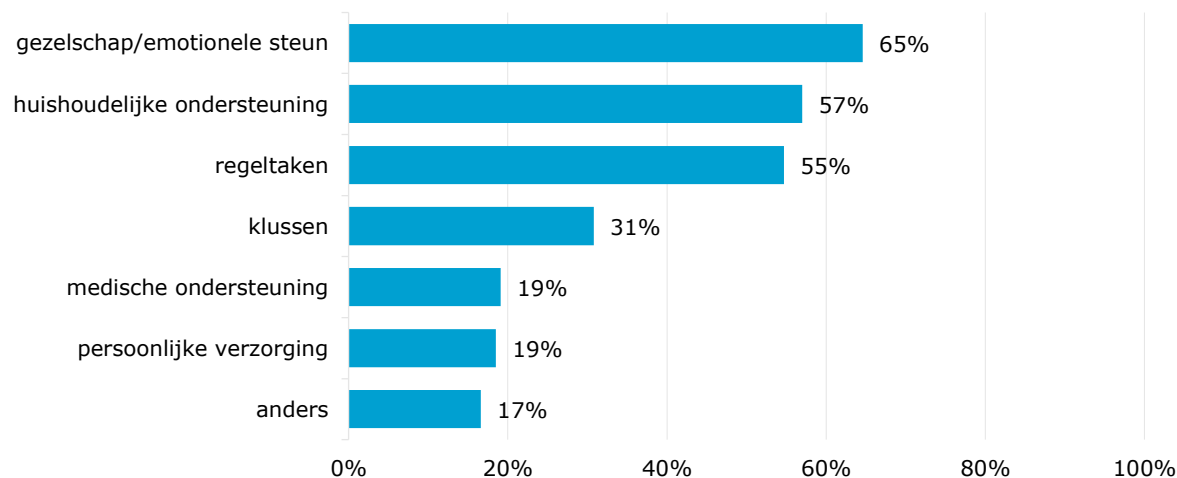
1: SCP (2021). Een jaar met corona. Ontwikkelingen in de maatschappelijke gevolgen van corona. Den Haag: SCP.

3.3 Aantal uren mantelzorg per week

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2019; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2019.

3.4 Soort mantelzorg

Toelichting: meerdere antwoorden mogelijk

Mantelzorg

Hulp van anderen

Mantelzorgers staan er vaak niet alleen voor. Zij kunnen hulp krijgen van bijvoorbeeld andere familieleden, vrienden, buren of vrijwilligers. In Papendrecht zeggen zes op de tien mantelzorgers hulp van anderen te krijgen (figuur 3.5). Dit is vergelijkbaar met de metingen hiervoor.

Spilzorg

Vier op de tien mantelzorgers pakken de zorg voor hun naaste alleen op. Mantelzorgers die er alleen voor staan en meer dan 20 uur per week zorgen, noemen we spilzorgers. Zij zijn de spil in het leven van hun naaste. In de Drechtsteden gaat het om 5% van alle mantelzorgers.¹ Dit komt neer op 1% van alle Drechtstedelingen van 18 jaar en ouder, wat gelijk is aan 2017 en 2019. Hoewel het om een kleine groep gaat, is het risico op overbelasting bij spilzorgers groot.

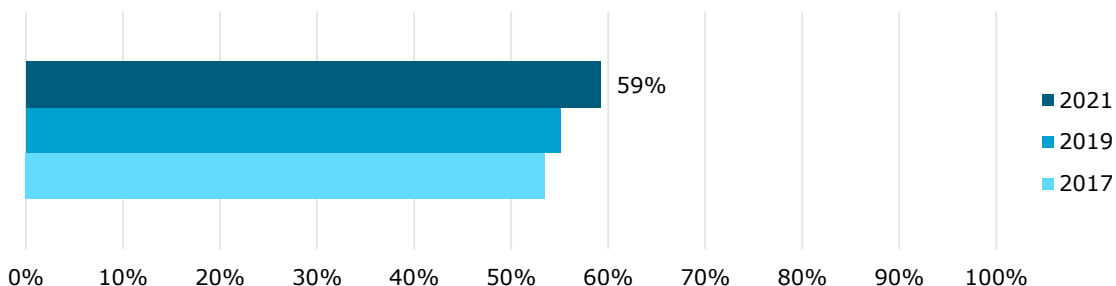
Ervaren belasting

Aan de ene kant kan het geven van mantelzorg een gevoel van voldoening geven bij de mantelzorg. Aan de andere kant kunnen mantelzorgers overbelast raken door het geven van langdurige en/of intensieve zorg. Figuur 3.6 laat zien dat twee derde van de mantelzorgers in Papendrecht (68%) hun mantelzorgtaken goed kan combineren met hun dagelijkse activiteiten. De overige 32% heeft in meer of mindere mate moeite met het combineren van mantelzorgtaken met hun eigen dagelijkse bezigheden. Naar eigen zeggen geldt voor 1% dat zij overbelast zijn geraakt door het geven van mantelzorg. Vergeleken met 2017 zeggen meer mantelzorgers dat zij de taken goed kunnen combineren. Het aandeel overbelaste mantelzorgers is afgenomen van 4% naar 1%.

In ons onderzoek vragen we naar het gemak waarmee de mantelzorgtaken gecombineerd kunnen worden met de gebruikelijke dagelijkse activiteiten. Het aandeel mantelzorgers in Papendrecht dat hier moeite mee heeft is in vier jaar tijd afgenomen. Uit landelijk onderzoek van I&O Research komt naar voren dat veel mantelzorgers de zorg tijdens de coronacrisis echter wel als zwaarder ervaren. Er is minder hulp van anderen beschikbaar, mantelzorgers zijn bang om hun naaste te besmetten en men heeft minder mogelijkheden voor ontspanning naast de mantelzorg.²

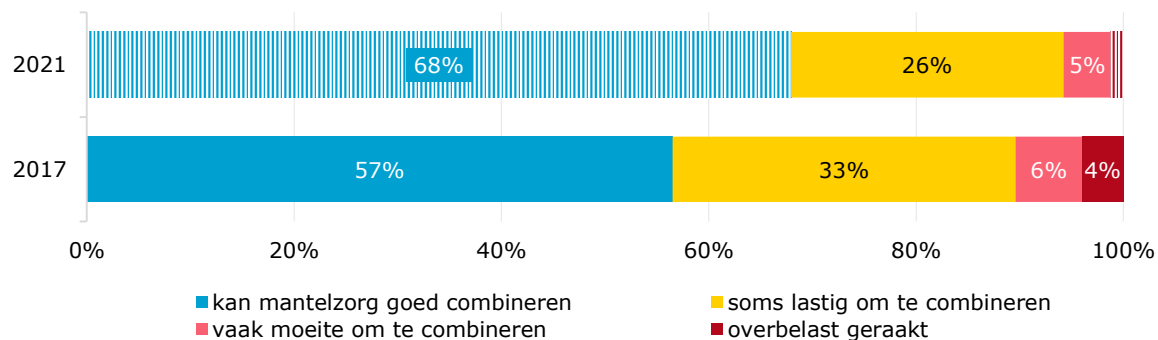
1: Vanwege het lage aantal waarnemingen per gemeente rapporteren we dit cijfer voor de Drechtsteden.
2: I&O Research (2021). Mantelzorg tijdens de coronacrisis. Amsterdam: I&O Research.

3.5 Hulp van anderen

Toelichting: **omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2019; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2019.

3.6 Ervaren belasting mantelzorgers

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Mantelzorg

Gebruik van mantelzorgondersteuning

Met de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor de ondersteuning van mantelzorgers. Ook in Papendrecht worden verschillende vormen van mantelzorgondersteuning aangeboden.

We hebben mantelzorgers gevraagd of zij gebruik maken van deze ondersteuning. Slechts 4% van hen zegt hier gebruik van te maken. Dit is vergelijkbaar met de voorgaande metingen. Ook in landelijk onderzoek blijft het gebruik van mantelzorgondersteuning stabiel in de afgelopen jaren.¹

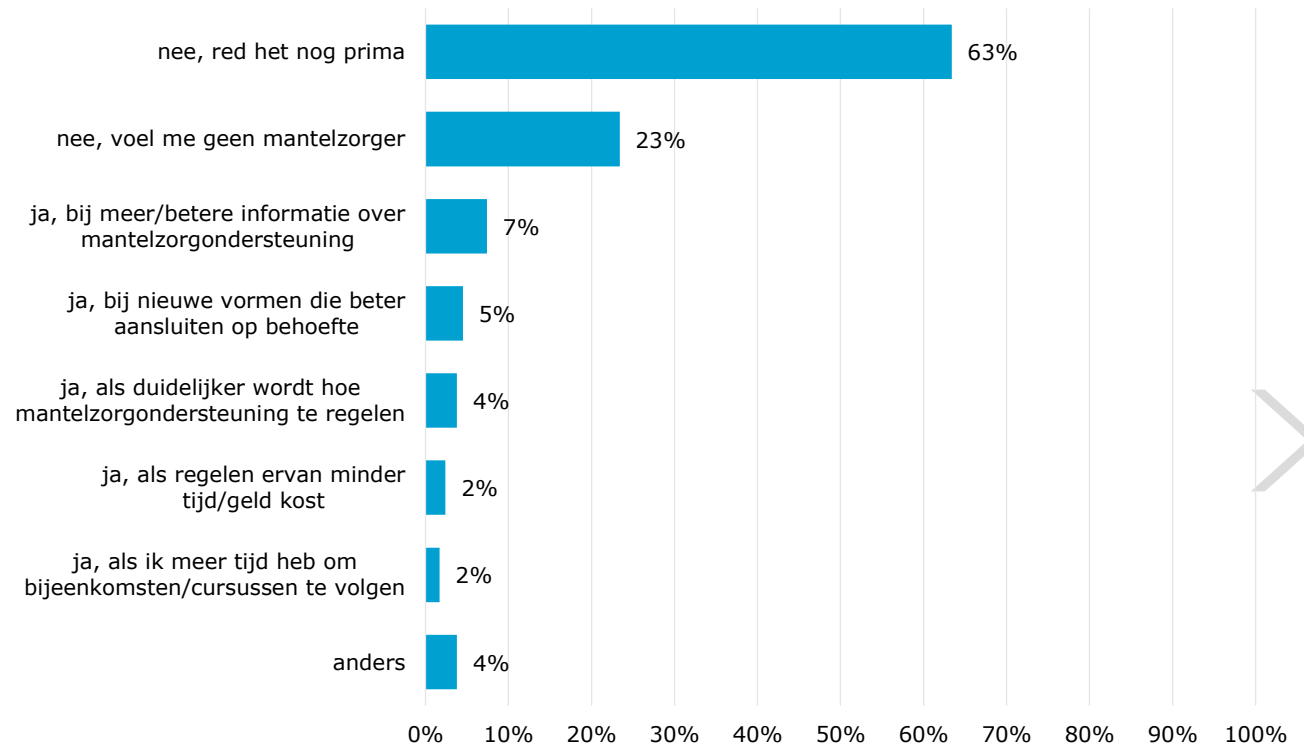
Wil men (meer) gebruik maken van mantelzorgondersteuning?

De vraag is of mantelzorgers meer gebruik van mantelzorgondersteuning zouden willen maken. Figuur 3.7 laat zien dat zes op de tien mantelzorgers het prima redden zonder mantelzorgondersteuning of met de huidige ondersteuning die zij al gebruiken. Daarnaast zegt een kwart zich geen mantelzorgers te voelen. Deze groep bestaat voornamelijk uit mensen die incidenteel of minder dan 4 uur per week zorgen. Het merendeel geeft dus aan geen behoefte te hebben aan mantelzorgondersteuning. Een kleine groep zegt wel meer gebruik te willen maken van ondersteuning, maar mist bijvoorbeeld informatie over de mogelijkheden of weet niet hoe men dit kan regelen.

Het gebruik van mantelzorgondersteuning is dus beperkt. Daar tegenover kunnen we stellen dat veel mantelzorgers hier ook geen behoefte aan hebben. Ondersteuning is het meest belangrijk voor degenen die zich het zwaarst belast voelen.

1: SCP (2021). Een jaar met corona. Ontwikkelingen in de maatschappelijke gevolgen van corona. Den Haag: SCP.

3.7 Wil men (meer) ondersteuning gebruiken?

Toelichting: meerdere antwoorden mogelijk

Vrijwillige inzet

Vrijwillige inzet

Inleiding

Naast mantelzorg zijn er meer manieren waarop mensen op vrijwillige basis iets voor anderen kunnen betekenen. Bijvoorbeeld door het doen van vrijwilligerswerk.

Vrijwilligerswerk definiëren we als:

*"Werk dat in enig georganiseerd verband onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving."*¹

Het gaat hierbij dus om niet-beroepsmatige participatie in een organisatie.

Naast vrijwilligerswerk kunnen inwoners ook vrijwillig actief zijn in de eigen buurt. In dit hoofdstuk bekijken we deze twee vormen van vrijwillige inzet.

Inhoudsopgave

- [Vrijwilligerswerk](#)
- [Actief in de buurt](#)

Klik op een hoofdstuk en ga direct naar...

1: Definitie ontleend aan het CBS

Vrijwillige inzet

4.1 Vrijwilligerswerk gedaan in afgelopen 12 maanden

Vrijwilligerswerk

Bijna een kwart van de inwoners van Papendrecht (23%) heeft in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk gedaan. Dit percentage ligt significant lager dan in 2017, toen 37% aangaf zich vrijwillig te hebben ingezet. We verwachten dat de beperkingen tijdens de coronacrisis hier een rol hebben gespeeld. Contacten met anderen werden beperkt en veel sociale activiteiten gingen niet of in aangepaste vorm door. Toch zien we verderop in het [hoofdstuk Effect van de Coronacrisis](#) dat er ook inwoners zijn die aangeven juist meer vrijwilligerswerk te zijn gaan doen tijdens de coronacrisis.

Ook uit landelijke onderzoeken^{1,2} komt naar voren dat Nederlanders tijdens de pandemie over het algemeen minder vrijwilligerswerk deden dan daarvoor. Hoewel we geen exacte vergelijking kunnen maken met deze onderzoeken, zien we wel overal een daling.

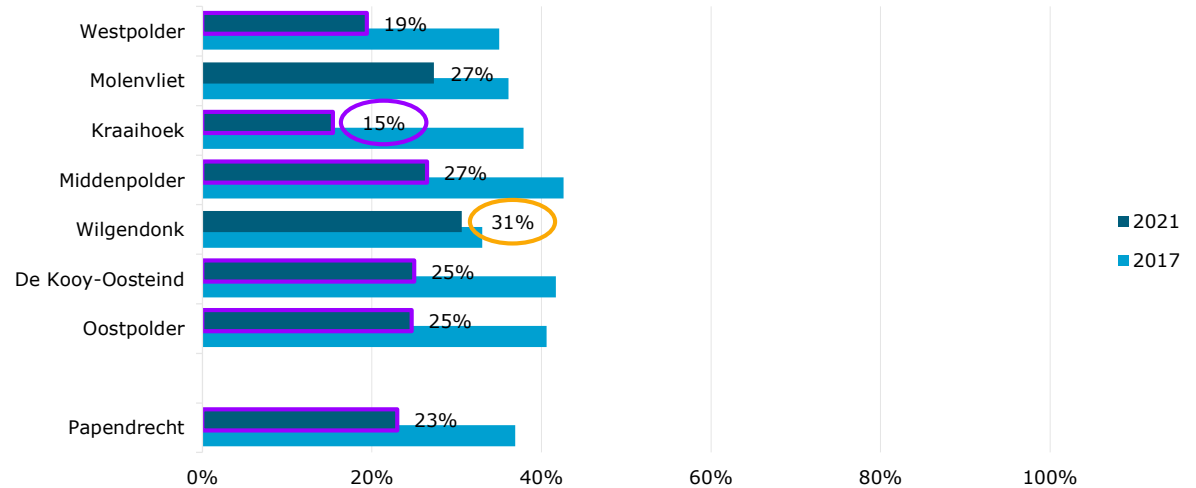
Figuur 4.1 toont ook het aandeel vrijwilligers per wijk. In Wilgendonk doen meer inwoners aan vrijwilligerswerk dan gemiddeld in Papendrecht (31%). In Kraaihoek vinden we daarentegen juist minder vrijwilligers (15%). Ten opzichte van 2017 is in alle wijken het aandeel vrijwilligers afgenomen, behalve in Molenvliet en Wilgendonk.

Waar doet men vrijwilligerswerk?

De meeste vrijwilligers in Papendrecht zijn actief bij een godsdienstige of levensbeschouwelijke organisatie (30% van de vrijwilligers niet in tabel), een sportvereniging (25% niet in tabel) of een zorg/welzijnsorganisatie (17% niet in tabel).

In tabel 4.1 hebben we het aandeel vrijwilligers ten opzichte van het totaal aantal inwoners in Papendrecht weergegeven. Het percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet voor een sportvereniging of zorg/welzijnsorganisatie is noemenswaardig kleiner dan vier jaar geleden. Vergeleken met 2017 is vrijwilligerswerk voor school, crèche of peuterspeelzaal uit de top 5 gevallen. Dit aandeel is gedaald van 5% in 2017 naar 1% in 2021.

1: SCP (2021). Een jaar met corona. Ontwikkelingen in de maatschappelijke gevolgen van corona. Den Haag: SCP.
2: Cijfers uit het onderzoek Sociale samenhang en welzijn van het CBS.

Toelichting: **omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2017; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Wijken met een **omcirkeld percentage** scoren in 2021 significant **boven** of **onder** het gemiddelde van Papendrecht; als er geen omcirkelde percentages staan is er in 2021 dus geen verschil tussen de wijk en het Papendrechts gemiddelde.

Tabel 4.1 Top 5 vrijwilligerswerk (%)

	2017	2021
godsdienstige of levensbeschouwelijke organisatie	9	7
sportvereniging	9	↓ 6
zorg/welzijnsorganisatie	8	↓ 4
goed doel / organisatie met maatschappelijk doel	3	3
culturele organisatie	2	2

Toelichting: % van totaal aantal inwoners van Papendrecht. De vraag is alleen gesteld aan respondenten die 'ja' antwoordden op de vraag 'Heeft u in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk gedaan?'.

Pijltjes wijzen op een significante toename ↑ of afname ↓ t.o.v. 2017; als er geen pijltjes staan is er dus geen verschil met 2017.

Vrijwillige inzet

4.2 Vrijwillig actief geweest in de buurt

Vrijwillig actief zijn in de eigen buurt

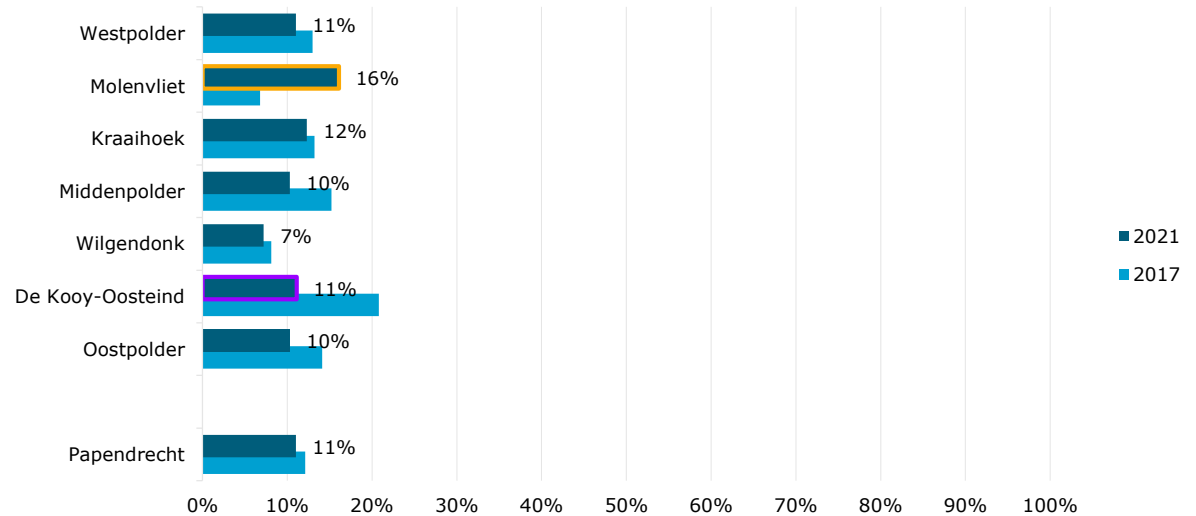
Naast het doen van vrijwilligerswerk kunnen inwoners ook vrijwillig actief zijn in hun eigen buurt. In tegenstelling tot vrijwilligerswerk, hoeft dit niet altijd plaats te vinden in georganiseerd verband. Dit kan ook zijn het helpen van een eenzame buurtbewoner of het schoonhouden van de straat.

Eén op de tien inwoners van Papendrecht is in de afgelopen 12 maanden vrijwillig actief geweest in de eigen buurt (11%). Voor Papendrecht als geheel is dit, in tegenstelling tot vrijwilligerswerk, niet anders dan in 2017. Als we kijken naar de verschillende wijken is er voor twee wijken wel een noemenswaardig verschil met vier jaar geleden te zien. In De Kooy-Oosteind is het aandeel inwoners dat zich inzette voor de eigen buurt gedaald van 21% naar 11%. In de wijk Molenvliet is het aandeel juist gestegen (van 7% naar 16%).

Wat doet men in de buurt?

De meeste Papendrechtse die actief geweest zijn in hun eigen buurt hebben buurtbewoners geholpen die dat nodig hadden. Bijvoorbeeld door even langs te gaan, boodschappen te doen of toe te zien op de kinderen (54% van de actieven). Ruim een derde (36%) heeft schoongemaakt, opgeruimd of groen bijgehouden in de buurt en 13% heeft buurtactiviteiten georganiseerd.

Ook hier hebben we deze cijfers afgezet tegen de totale bevolking in Papendrecht (tabel 4.2). Er zijn geen verschillen met 2017. Wel is buurtpreventie uit de top 3 gevallen.

Toelichting: **omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2017; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Wijken met een **omcirkeld percentage** scoren in 2021 significant **boven** of **onder** het gemiddelde van Papendrecht; als er geen omcirkelde percentages staan is er in 2021 dus geen verschil tussen de wijk en het Papendrechtse gemiddelde.

Tabel 4.2 Top 3 actief zijn in de buurt (%)

	2017	2021
buurtbewoners helpen die dat nodig hebben	6	7
buurt schoonmaken, opruimen of groen bijhouden	4	4
buurtactiviteiten organiseren	2	1

Toelichting: % van totaal aantal inwoners van Papendrecht. De vraag is alleen gesteld aan respondenten die 'ja' antwoordden op de vraag 'Bent u in de afgelopen 12 maanden in uw buurt vrijwillig actief geweest?'.

Pijltjes wijzen op een significante toename ↑ of afname ↓ t.o.v. 2017; als er geen pijltjes staan is er dus geen verschil met 2017.

Participatie

Participatie

Inleiding

In dit hoofdstuk kijken we naar participatie, ofwel: meedoen in de samenleving. Het uitgangspunt is dat dit voor iedereen geldt, ongedacht leeftijd, geslacht, beperking enzovoort. Meedoen in de samenleving draagt bij aan meer sociale contacten en eigen kracht. Movisie omschrijft participatie als volgt:

"Het hebben van werk, het volgen van onderwijs, het verrichten van vrijwilligerswerk en betrokken zijn bij leefbaarheid van de eigen omgeving"

In de volgende pagina's behandelen we allereerst de indexscore Participatie. Deze index geeft een algeheel beeld van de mate waarin inwoners van Papendrecht participeren in hun gemeente. Daarna gaan we meer in detail in op enkele aspecten van participatie. Vrijwillige inzet valt eveneens onder participatie maar hebben we in het vorige hoofdstuk al in kaart gebracht.

Inhoudsopgave

- [Indexscore Participatie](#)
- [Lidmaatschap van verenigingen en organisaties](#)
- [Activiteiten binnen en buiten verenigingsverband](#)
- [Sportfrequentie](#)

Klik op een hoofdstuk en ga direct naar...

Indexscore Participatie

Net als voor Eigen Kracht hebben we een indexscore ontwikkeld die een algeheel beeld geeft van de participatie van inwoners van Papendrecht. Zie figuur 5.1 hiernaast. De indexscore wordt opgebouwd door een aantal onderwerpen samen te nemen, zie het blauwe blok hieronder. De hoogte van de indexscore bepaalt vervolgens in welke groep iemand valt:

<3=laag >3 en <7= gemiddeld >7 =hoog

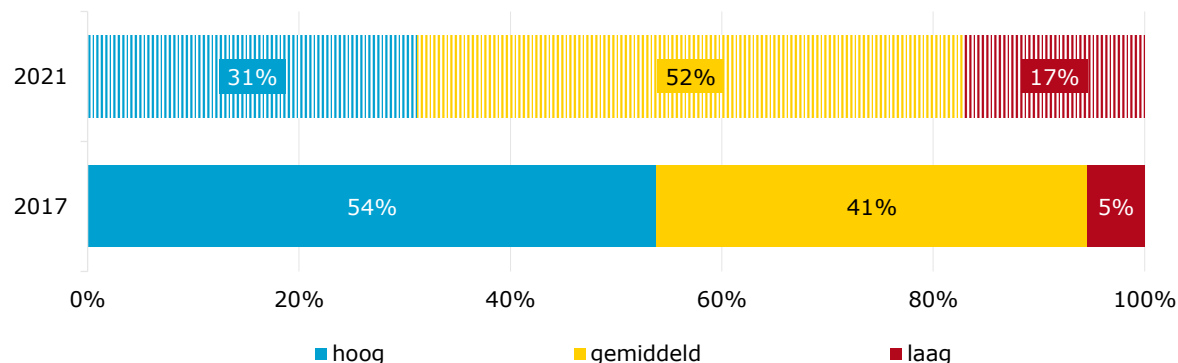
De gemiddelde score is in 2021 met 5.4 significant lager dan in 2017 (6.9). In figuur 5.1 is dit bijvoorbeeld terug te zien in de meer dan verdrievoudiging van de groep die 'laag' scoort. De groep die 'hoog' scoort, is juist kleiner geworden. Dit lijkt een logisch gevolg van de beperkingen door de coronacrisis (zie ook het volgende hoofdstuk).

Zes van de tien Papendrechtse (59%, niet in figuur) hebben betaald werk of volgen een opleiding. Dertien procent volgt een studie of gaat naar school, iets meer dan 2017.

Op andere plekken in de rapportage zien we hoe de verschillende componenten van de index zich ontwikkelden tussen 2017 en 2021. Vier van de vijf onderdelen wijken significant af van 2017 en leiden tot de daling in de Indexscore Participatie. Dit geldt voor 'activiteiten ondernemen', 'sociaal isolement', 'vrijwilligerswerk' en 'subjectieve beleving aantal contacten'.

Participatie

5.1 Index Participatie

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Indexscore 'Participatie'

Onderwerpen die gezamenlijk de index bepalen:

- activiteiten ondernemen
- sociaal isolement
- subjectieve beleving aantal contacten
- werk/opleiding
- vrijwilligerswerk

Passieve participatie (zoals niet-actief lidmaatschap van verenigingen of het steunen van organisaties) sluiten we uit, omdat mensen hiervoor niet altijd de deur uit hoeven of in contact hoeven te treden met anderen.

Toelichting: het gaat in dit onderzoek om inwoners van 18 jaar of ouderen die zelfstandig wonen. Een uitgebreide beschrijving van de indexscore vindt u in de bijlage.

"Ik ben mantelzorgster voor mijn 86-jarige moeder"

Inwoner van Papendrecht

Participatie

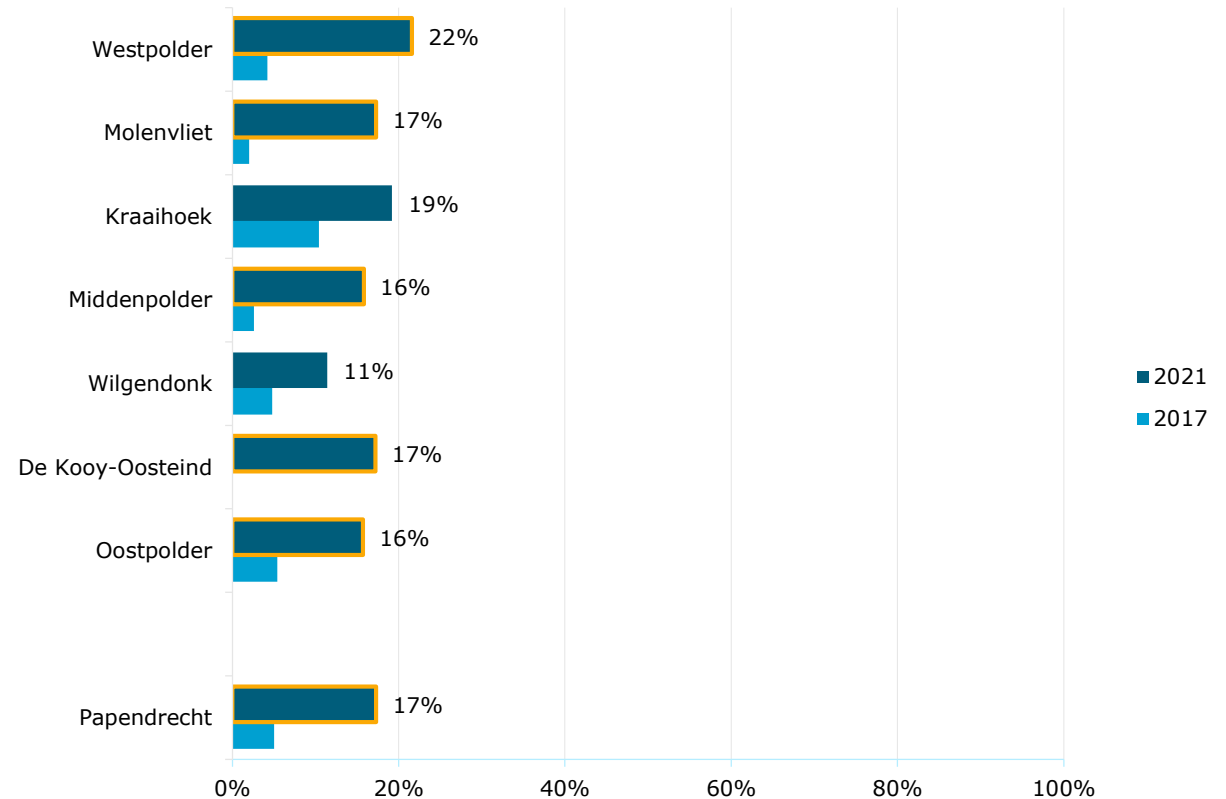
5.2 Index: aandeel laag participerende inwoners per wijk

Inwoners die weinig participeren

Lage participatie duidt op een meer kwetsbare groep mensen. In figuur 5.2 is de groep Papendrechters die laag scoort (17%) op de participatie index uitgesplitst naar wijk.

De wijken Westpolder, Molenvliet, Middenpolder, De Kooy-Oosteind en Oostpolder volgen ongeveer hetzelfde patroon als Papendrecht als geheel en hebben allen te maken met een significante toename van laag participerende inwoners in vergelijking met 2017. Voor de wijken Kraaihoek en Wilgendonk is er geen significante toename ten opzichte van 2017.

Er zijn verschillende redenen voor het feit dat de participatie in de ene wijk lager ligt dan in de andere. Dit is mede afhankelijk van de samenstelling en kenmerken van de wijk. In de volgende pagina bekijken we de relatie tussen een aantal persoonskenmerken en de mate van participatie.

Toelichting: **Omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2017; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Wijken met een **omcirkeld percentage** scoren in 2021 significant **boven** of **onder** het gemiddelde van Papendrecht; als er geen omcirkelde percentages staan is er in 2021 dus geen verschil tussen de wijk en het Papendrechts gemiddelde

Participatie

Tabel 5.1 Participatie naar achtergrondkenmerken (%)

Participatie naar ervaren gezondheid, opleiding, leeftijd en langdurige gezondheidsbeperkingen

In de tabel hiernaast staan de vier achtergrondkenmerken die het meest bepalend zijn voor de mate van participatie van Papendrechtters in volgorde van belangrijkheid. We zien hoe ervaren gezondheid, opleiding, leeftijd en het al dan niet hebben van een langdurige ziekte of beperking, samenhangen met de score op de participatie index.

Ervaren gezondheid heeft de grootste invloed op de mate waarin iemand participeert. Hoe beter iemand zijn eigen gezondheid ervaart, hoe meer hij/zij participeert. Van de mensen met een zeer goed ervaren gezondheid heeft 39% een hoge score hoog op de index, tegenover 5% van de Papendrechtters met een (zeer) slechte gezondheid.

Opleiding is de tweede factor van belang. Drie op de tien Papendrechtters zonder opleiding of met een lage opleiding heeft een lage score op de participatie index. De meeste participatie zien we bij hoogst opgeleiden, 43% van de hbo/wo opgeleiden scoort hoog.

Ook leeftijd heeft invloed op iemands participatie. De 18 tot 34 jarigen participeren het meest (38% heeft een hoge score) en de 65+ers het minst (13% heeft een hoge score).

Tenslotte is het hebben van een of meer langdurige ziekten, aandoeningen of beperkingen van invloed op de mate van participatie. Papendrechtters met dit soort beperkingen participeren minder dan zij die geen gezondheidsbeperkingen ervaren.

In tabel 5.1 zie u alles op een rij:

- Hoe hoger de ervaren gezondheid, hoe meer participatie.
- Hoe hoger de opleiding, hoe meer participatie.
- Hoe jonger, hoe meer participatie.
- Langdurige ziekte hangt samen met minder participatie.

	score op index Participatie		
	laag	gemiddeld	hoog
gemiddelde Papendrecht	17	52	31
ervaren gezondheid			
zeer goed	7	54	39
goed	9	54	37
gaat wel	32	48	20
(zeer) slecht	60	35	5
opleiding			
geen opleiding/basisonderwijs	32	59	9
vmbo, mavo, mulo, lbo/mbo 1	30	56	14
mbo 2, 3 of 4/havo, vwo, hbs, mms	15	49	36
hbo/wo	8	49	43
leeftijd			
18-34 jaar	9	53	38
35-64 jaar	18	46	36
65 jaar en ouder	26	61	13
langdurige ziekte, aandoening of beperking			
ja	33	50	17
nee	9	52	39

Participatie

5.2 Top 5 lidmaatschap vereniging/organisatie

	2017	2021
kerk/moskee	28	27
overige sportaanbieders	-	26
bibliotheek	28	25
sportvereniging	36	↓24
organisatie met maatschappelijk doel	14	15

Toelichting: % van totaal aantal inwoners Papendrecht;

- = niet voorgelegd in 2017

pijltes wijzen op een significante toename ↑ of afname ↓ t.o.v. 2017; als er geen pijltes staan is er dus geen verschil met 2017.

Lidmaatschap vereniging/organisatie

In totaal is 76% van de Papendrechtters van 18 jaar en ouder lid van een vereniging/organisatie. Dit is praktisch gelijk aan 2017. Ook tussen de wijken is geen verschil met 2017.

In tabel 5.4 staat de top 5 meest voorkomende verenigingen/organisaties waar inwoners lid van zijn.

Er zijn geen noemenswaardige veranderingen ten opzichte van 2017. Uitzondering hierop is het aantal mensen dat lid is van een sportvereniging. Dit aandeel nam wel aanzienlijk af van 36% in 2017 tot 24% in 2021. Landelijk was 22% van de volwassenen eind 2020 lid van een sportvereniging¹.

Omdat het lidmaatschap bij overige sportaanbieders, zoals een fitnesscentrum, in 2017 niet en in 2021 wel is uitgevraagd is de daling bij sportverenigingen waarschijnlijk hier mede debet aan. Op de volgende pagina gaan we verder in op de sportfrequentie.

Activiteiten doen

Naast activiteiten in verenigingsverband kunnen mensen ook andere activiteiten samen doen, zoals samen koffie drinken, samen koken of een uitstapje maken. In figuur 5.4 en 5.5 staat hoe actief inwoners binnen en buiten verenigingsverband zijn.

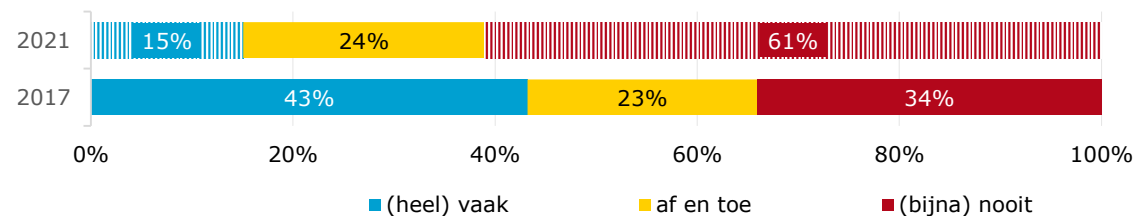
Duidelijk zichtbaar is de afname in activiteit voor de groep inwoners die (heel) vaak activiteiten onderneemt in verenigingsverband vergeleken met 2017. De groep die (bijna) nooit activiteiten in verenigingsverband doet, is juist sterk gestegen.

De activiteiten buiten verenigingsverband worden juist iets meer ondernomen dan in 2017.

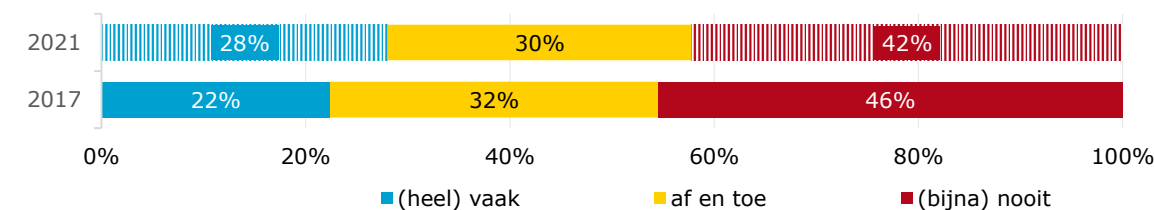
Ook hierbij is aannemelijk dat de coronacrisis van invloed is. Het past hierbij dat de impact op activiteiten in verenigingsverband daarbij groter is dan daarbuiten.

1: Dool, R. van den (2021). Sportdeelname en lidmaatschap 2012-2020, factsheet 2021/20. Mulier instituut, Utrecht.

5.4 Activiteiten in verenigingsverband doen: afgelopen 12 maanden

5.5 Activiteiten buiten verenigingsverband doen: afgelopen 12 maanden

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Participatie

5.6 Sportfrequentie in de afgelopen 12 maanden

Sport

In de pagina hiervoor hebben we gezien dat 26% van de Papendrechtters lid is van een 'overige sportaanbieder' (zoals een sportschool) en/of een sportvereniging (24%). Uiteraard sporten mensen ook buiten verenigingsverband.

Figuur 5.6 laat de sportfrequentie van inwoners zien volgens de volgende definitie:

"Het gaat om activiteiten die u in de afgelopen twaalf maanden heeft gedaan volgens gebruiken en regels uit de sportwereld. U moet dus denken aan bijvoorbeeld voetbal, badminton, fitness, toerfietsen en schaken, maar niet aan yoga, tuinieren, puzzelen of fietsen naar het werk of naar de supermarkt. Sporten die u tijdens de vakanties heeft beoefend, tellen wel mee."

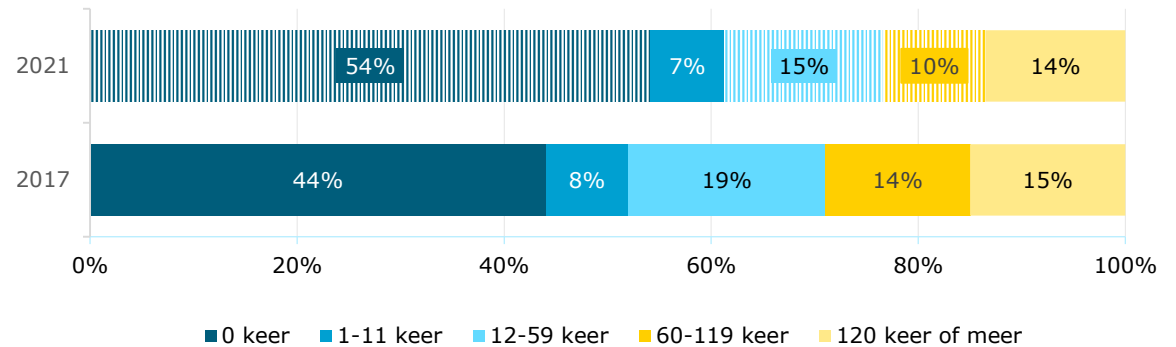
Er zijn duidelijke veranderingen opgetreden in de sportfrequentie van Papendrechtters tussen 2017 en 2021. Er wordt minder gesport. Alleen de groep fanatiekste sporters bleef even groot.

Ruim 5 van de 10 inwoners van Papendrecht zegt niet te hebben gesport in het afgelopen (corona) jaar. Vier jaar geleden waren dat er nog ruim 4 van de 10. De groep die in ieder geval een keer per week sportten daalde van 14% naar 10%.

Afgezet naar leeftijd blijkt de sportfrequentie af te nemen met de leeftijd. Zo geldt voor 35% van de 18-34 jarigen dat ze nooit sporten. Dit is 55% voor de leeftijdsgroep 35-64 jarigen en 70% voor de groep 65+'ers. Ruim 2 op de 10 Papendrechtters van 18 tot en met 34 jaar sport meer dan twee keer per week.

Uit onderzoek van het RIVM¹ naar sport- en beweeggedrag in 2020 blijkt dat 30 tot 50 procent van de bevolking aangeeft dat ze tijdens de coronacrisis minder zijn gaan sporten/bewegen.

1: Sport- en Beweeggedrag in 2020. p. 37, 40-41. RIVM, 2020

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Suggesties van inwoners voor de gemeente

De gemeente Papendrecht wil graag dat zo veel mogelijk inwoners kunnen meedoen in Papendrecht. Heeft u hiervoor suggesties of een advies voor de gemeente?

Van de 927 respondenten hebben 92 inwoners in de open ruimte hun suggesties gedaan op de vraag wat de gemeente Papendrecht kan doen zodat zoveel mogelijk inwoners mee kunnen doen.

Veel suggesties kunnen we onderbrengen in één van de volgende categorieën:

Communicatie(-middelen) & burgerparticipatie

"Blijf adviezen, bekendmakingen e.d. voor ouderen vooral ook op papier of krant uitgeven."

46 inwoners benoemen het belang van communicatie of hebben een suggestie op dit gebied. Het belang van offline communiceren wordt meermaals benadrukt, met name om de informatie toegankelijk voor ouderen te houden. Ditzelfde geldt voor persoonlijk in contact komen met inwoners. Een tiental inwoners doen suggesties voor manieren om het contact te verbeteren, zoals een buurtpanel of meer communiceren via de sportvereniging.

Ook roepen meerdere bewoners op om in contact te zijn met de burgers, hen betrokken te houden en de keuzes samen met hen te maken:

"Luisteren naar wat er speelt en... er ook ècht iets mee doen!"

Faciliteiten

"Laat de bibliotheek blijven! Onmisbaar!"

21 mensen noemen een faciliteit of voorziening in hun opmerking. Hiervan noemt een groot deel de waarde van de bibliotheek en het belang om deze te behouden. Ook wordt meerdere keren een ontmoetingscentrum, buurthuis of een soortgelijke plek genoemd waarin inwoners elkaar kunnen ontmoeten.

Activiteiten & evenementen

"Het zou leuk zijn als er nog meer georganiseerd kon worden in Papendrecht, zoals verschillende soorten markten."

Er wordt diverse keren (16) de wens aangegeven dat er meer wordt georganiseerd in Papendrecht. Een aantal keer wordt een concrete activiteit en/of evenement gesuggereerd, zoals een het organiseren van ouderengymnastiek, een activiteitendag en jeugdtoernooien.

Tot slot valt op dat er regelmatig expliciet aandacht wordt gevraagd voor jongeren.

Effecten van de Coronacrisis

Effect van de Coronacrisis

De invloed van de Coronapandemie

We zagen in het vorige hoofdstuk dat de coronacrisis invloed heeft gehad op de participatie mogelijkheden en het gedrag van mensen in Papendrecht. De coronacrisis heeft dus invloed gehad op het sociaal functioneren van mensen.

Bij de open vragen over mantelzorg en vrijwilligerswerk bijvoorbeeld geven respondenten aan dat corona een negatieve invloed heeft gehad op hun activiteiten en zorg verlenende handelingen naar anderen. Aan het einde van de vragenlijst was er ruimte voor opmerkingen. Ook daar troffen we opmerkingen aan die betrekking hadden op de coronaepidemie. Zo schreef iemand "Door corona wordt je leven heel anders. Je kunt niet zomaar bij iemand op bezoek gaan en ook het verenigingsleven en kerkbezoek ligt stil.

Invloed op werk

Op het gebied van werk is het beeld niet helemaal duidelijk. Al heeft de helft van de Papendrechtters in de werkzame leeftijd zijn of haar werk behouden (52%); 40% lijkt geen antwoordcategorie te hebben gevonden voor zijn of haar situatie, hetgeen moeilijk verder te duiden is. Wel duidelijk is dat slechts 4% zijn werk is kwijt geraakt, 2% heeft tijdelijk ander werk gevonden en voor 5% is het onzeker op werkgebied.

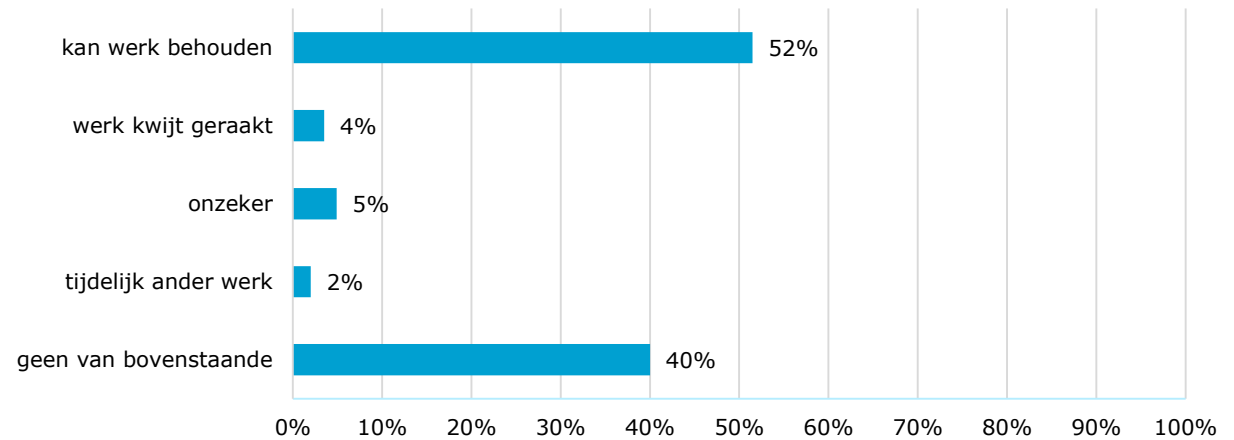
Invloed op financiën

In Papendrecht heeft het grootste deel van de volwassenen in de werkzame leeftijd geen verandering meegemaakt in hun financiën tijdens de coronacrisis (77%). Voor 16% gold dat hun financiën verslechterde en voor 7% verbeterde de financiën.

Het Sociaal Cultureel Planbureau¹ constateert in een onderzoek over de effecten van de coronacrisis dat een verslechtering van de financiële situatie vooral voorkomt bij mensen die al een laag inkomen hadden. Dit effect zien we ook in Papendrecht terug. Onder Papendrechtters die hun inkomen typeren als minimuminkomen/bijstandsniveau verslechterde bij 32% hun inkomen. Bij degenen die hun spaargeld moesten aanspreken of schulden moeten maken, zag 58% hun financiële positie verslechteren door de coronacrisis.

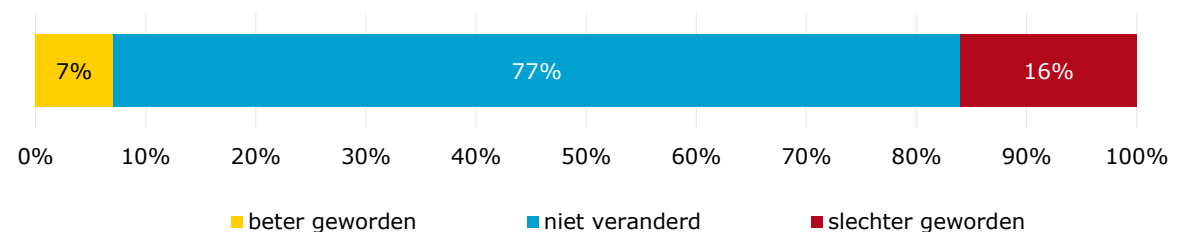
¹: Een jaar met Corona. Ontwikkelingen in de maatschappelijke gevolgen van corona. Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag 2021

6.1 Invloed op werk

Toelichting: % van werkzame inwoners in Papendrecht van 18-68 jaar, meerdere antwoorden mogelijk

6.2 Invloed op financiën

Toelichting: % van werkzame inwoners in Papendrecht van 18-68 jaar

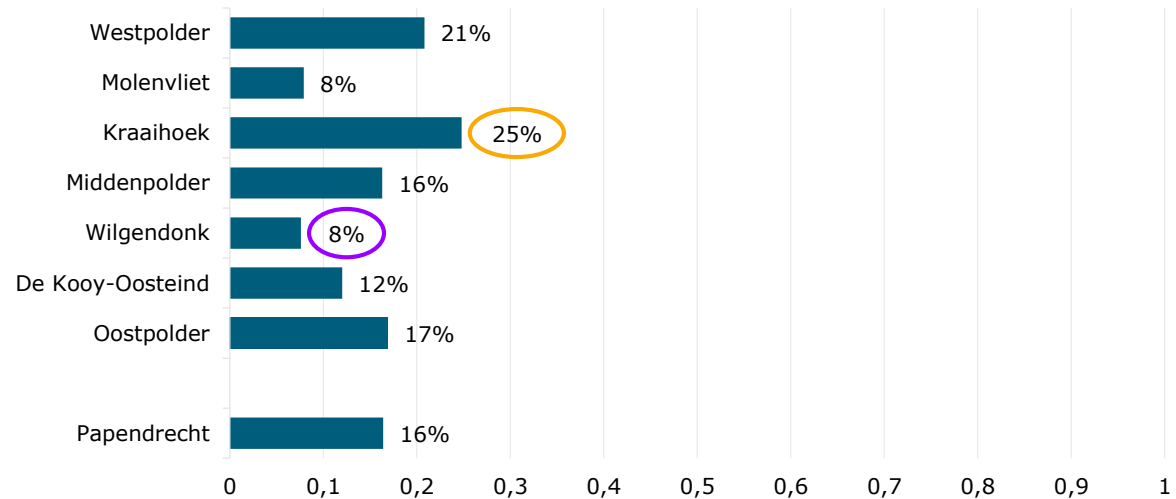
Effect van de Coronacrisis

Financiën die verslechterden verschillen per wijk

In twee wijken zien we noemenswaardige verschillen met Papendrecht als geheel. In de wijk Kraaihoek geven meer mensen dan gemiddeld in Papendrecht aan dat hun financiële situatie verslechterde in de coronacrisis, te weten een op de vier. In de wijk Wilgendonk daarentegen geldt dat slechts voor 8% van de inwoners.

6.3 Financiën slechter geworden naar wijk

Toelichting: Wijken met een **omcirkeld percentage** scoren in 2021 significant **boven** of **onder** het gemiddelde van Papendrecht; als er geen omcirkelde percentages staan is er in 2021 dus geen verschil tussen de wijk en het Papendrechts gemiddelde

Vrijwillige inzet tijdens de coronacrisis

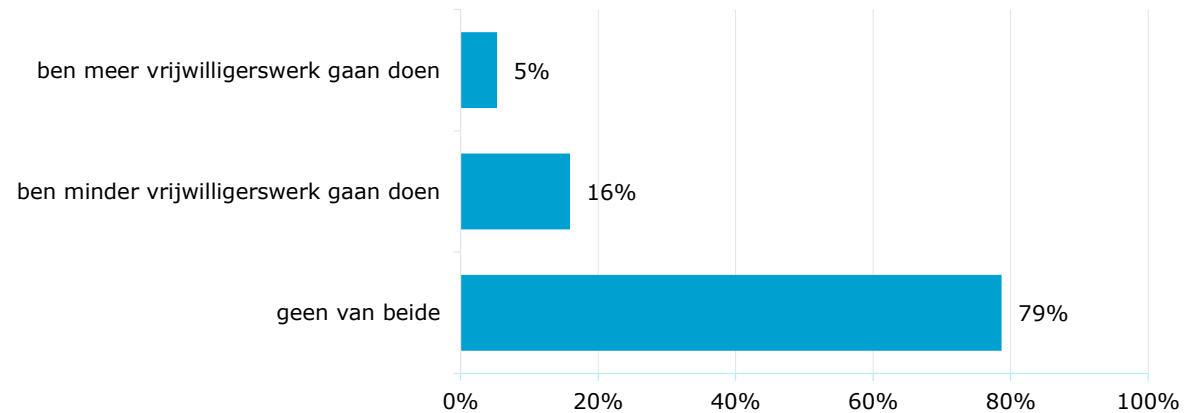
Sinds het uitbreken van de pandemie heeft de overheid ons in meer of mindere mate beperkingen opgelegd met betrekking tot sociale activiteiten en het ontmoeten van andere mensen. De mogelijkheden voor het doen van vrijwilligerswerk werden hierdoor kleiner. Aan de andere kant hielden sommigen juist meer vrije tijd over door het wegvallen van bestaande activiteiten of werk. Hoe heeft de coronacrisis invloed gehad op de vrijwillige inzet van Papendrechtters?

Eén op de zes inwoners (16%) zegt door het uitbreken van de coronacrisis minder vrijwilligerswerk te hebben gedaan dan normaal. Daar tegenover staat 5% die aangeeft juist méér vrijwilligerswerk te zijn gaan doen door de epidemie. De reden hiervoor is niet uitgevraagd in dit onderzoek, maar wellicht hadden zij meer tijd om zich vrijwillig in te zetten of waren ze meer gemotiveerd. Voor bijna acht op de tien heeft de coronacrisis geen invloed gehad op de hoeveelheid vrijwilligerswerk die zij verrichtten.

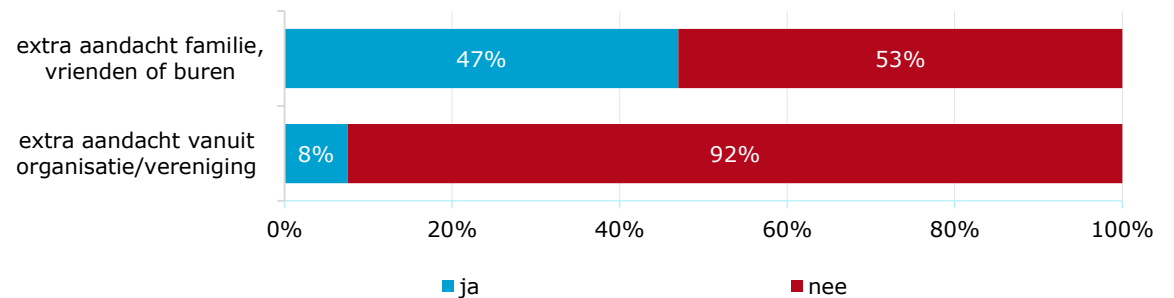
Extra aandacht voor anderen

Tijdens de coronacrisis ontstonden er groepen mensen die meer aandacht of hulp nodig hadden. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om mensen die besmet raakten met het virus of in sociaal isolement raakten. Nieuwe initiatieven om kwetsbaren te helpen werden opgericht. Bijna de helft van de Papendrechtters geeft aan familie, vrienden of burens te hebben geholpen die extra hulp of aandacht nodig hadden door de coronacrisis. Eén op de twaalf heeft zich vanuit een organisatie of vereniging vrijwillig ingezet voor mensen die extra hulp of aandacht nodig hadden.

6.4 Vrijwilligerswerk in de coronacrisis

6.5 Extra aandacht voor anderen in de coronacrisis

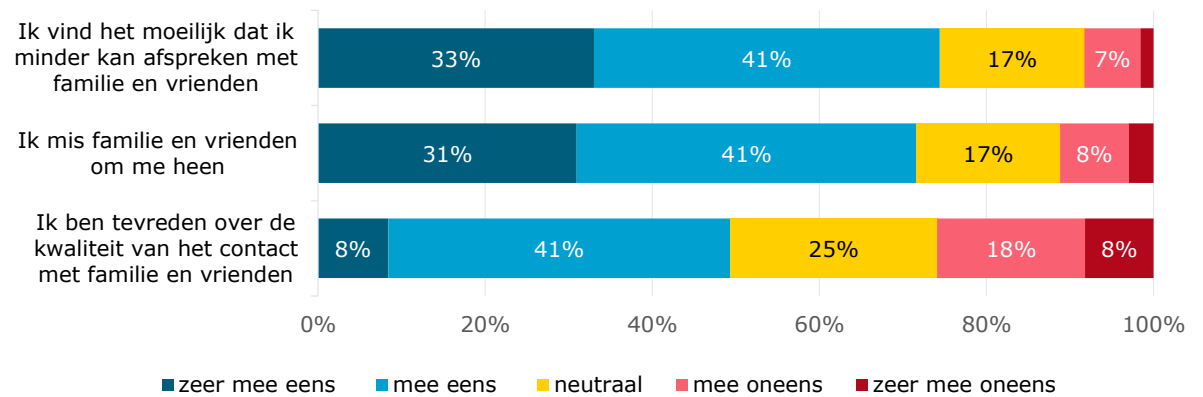
Sociale contacten tijdens de coronacrisis

Tijdens de coronacrisis zijn er minder mogelijkheden (geweest) om familie en vrienden te ontmoeten. In hoeverre hebben Papendrechtters hier moeite mee?

Driekwart (33% + 41%) vindt het moeilijk minder af te kunnen spreken met familie en vrienden. Een derde vindt dit zelfs heel moeilijk (figuur 6.5). Daarnaast zegt 72% familie en vrienden om zich heen te missen. Toch is de helft (49%) tevreden over de kwaliteit van het contact met de mensen om zich heen; ruim een kwart is hier echter niet tevreden over.

We kunnen hieruit concluderen dat een groot deel van de Papendrechtters moeite heeft (gehad) met de beperking van sociale contacten. Een kleine groep ondervindt (of ondervond) weinig problemen.

6.6 Stellingen over contact tijdens coronacrisis

Eenzaamheid tijdens de coronacrisis

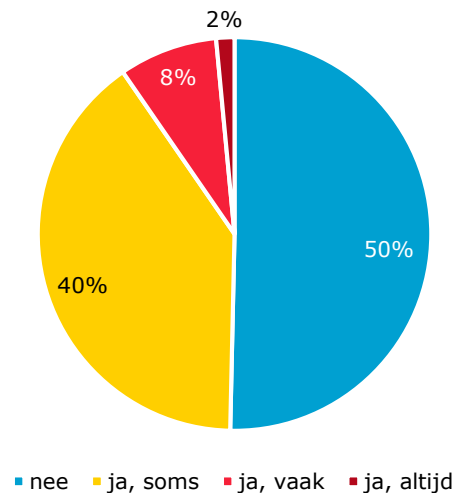
De helft van de inwoners heeft zich in de afgelopen 12 maanden eenzaam gevoeld (figuur 6.6). Vier op de tien gaven aan zich soms eenzaam te voelen, 8% voelde zich vaak eenzaam en een enkeling (2%) altijd.

In figuur 6.7 zien we welke rol de coronacrisis hierbij heeft gespeeld. Bijna vier op de tien inwoners (39%) zegt zich vaker eenzaam te voelen door de crisis. Een kleine groep van 6% voelt zich juist minder eenzaam. Voor de meerderheid (55%) maakt het geen verschil. Jongeren van 18 t/m 34 jaar geven significant vaker aan zich vaker eenzaam te voelen door de coronacrisis (48%). Dit is in lijn met bevindingen van I&O Research.¹ Het gemis aan contacten op school en met vrienden, het gebrek aan activiteiten en het missen van een perspectief zorgen voor gevoelens van eenzaamheid onder jongeren.²

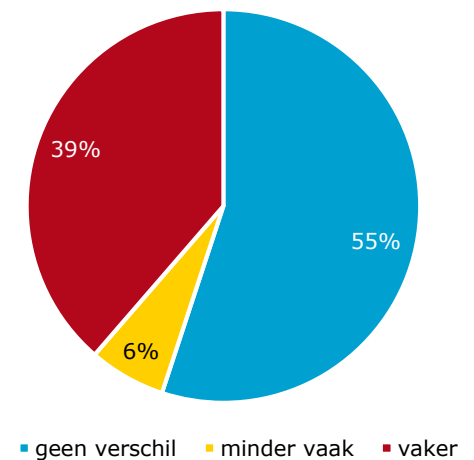
1: <https://www.ioresearch.nl/actueel/veel-jongeren-voelen-zich-nu-slechter-dan-voor-coronacrisis/>

2: <https://www.movisie.nl/artikel/eenzaamheid-onder-jongeren-tijdens-coronacrisis>

6.7 Eenzaam gevoeld in afgelopen 12 maanden

6.8 Vaker eenzaam door coronacrisis?

Bijlage 1 Tabellen

Kernindicatoren per wijk

B.1 Aandeel inwoners van Papendrecht dat... is/heeft (in %)

	Westpolder		Molenvliet		Kraaihoek		Middenpolder		Wilgendonk		De Kooy-Oosteind		Oostpolder		Papendrecht		regio	
	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021
lid vereniging	71	79	76	79	72	73	81	78	76	70	80	78	80	80	75	76	76	77
onvoldoende sociale contacten ^a	8	↑ 31	5	↑ 29	5	↑ 29	4	↑ 25	6	↑ 27	4	↑ 31	5	↑ 40	6	↑ 30	8	↑ 29
sociaal geïsoleerd	4	↑ 14	2	↑ 8	10	13	4	6	6	7	4	9	5	8	6	↑ 10	8	↑ 10
mantelzorger ^b	22	19	27	23	27	21	25	22	22	19	28	23	25	21	24	20	25	↓ 22
mantelzorger bekend met ondersteuning ^b	73	62	69	68	56	66	42	60	63	70	67	43	50	74	61	65	56	↑ 63
mantelzorger die zich overbelast voelt ^{b c}	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	3	2
vrijwilliger	35	↓ 19	36	27	38	↓ 15	43	↓ 27	33	31	42	↓ 25	41	↓ 25	37	↓ 23	36	↓ 25
actief in de buurt	13	11	7	↑ 16	13	12	15	10	8	7	21	↓ 11	14	10	12	11	13	↓ 11
weinig eigen kracht (o.b.v. indexscore)	5	9	6	6	9	15	2	6	0	2	5	4	4	8	5	↑ 8	5	6
nauwelijks participeert (o.b.v. indexscore)	4	↑ 22	2	↑ 17	11	19	3	↑ 16	5	11	0	↑ 17	6	↑ 16	5	↑ 17	6	↑ 14

^a in 2021 is de vraagstelling iets aangepast: 2017: Vindt u dat u voldoende contacten met andere mensen hebt?

2021: Vindt u dat u in de afgelopen 12 maanden voldoende contacten met andere mensen had?

^b mantelzorgers die meer dan 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden zorgen

^c vanwege het beperkte aantal respondenten kunnen we geen uitsplitsing maken op wijkniveau

Toelichting: ↑ = significante toename t.o.v. vorige meting; ↓ = significante afname t.o.v. vorige meting
dikgedrukte cijfers zijn significant hoger of lager dan het totaal in Papendrecht in hetzelfde jaar

Professionele hulp

B.2 Professionele hulp kunnen vinden indien nodig (in %)

	2017	2019	2021
psychische problemen	77	↓ 57	↑ 77
lichamelijke beperkingen	70	↓ 47	↑ 74
vinden van werk	70	↓ 55	↑ 73
kindermishandeling	.	49	↑ 67
huiselijk geweld	.	48	↑ 67
vinden van huisvesting	.	61	↑ 71
moeite met rondkomen/geldzorgen	.	37	↑ 60
schulden	55	↓ 38	↑ 58
ontmoeten van/contact met mensen	57	52	↑ 61
relatieproblemen	.	.	57
opvoedondersteuning	51	↓ 40	↑ 56
mantelzorgondersteuning	48	↓ 38	↑ 56
eenzaamheid	.	.	56
echtscheiding	46	↓ 32	↑ 57

Toelichting: . = niet gevraagd in betreffende meting

↑ = significante toename t.o.v. vorige meting; ↓ = significante afname t.o.v. vorige meting

In het rapport worden in de tekst bij figuur 1.8 de cijfers uit de jaren 2017 en 2021 met elkaar vergeleken. De reden hiervoor is dat de cijfers uit de tussenmeting uit 2019 (net als die in 2015) consistent en onverklaarbaar veel lager liggen dan die in de grote metingen. Omdat het hier een patroon betreft kiezen we er in dit geval voor om uitsluitend de cijfers uit de grote metingen met elkaar te vergelijken in de tekst. Voor de volledigheid nemen we hier in de bijlage wel de cijfers op uit de tussenmeting van 2019. De pijltjes voor 2021 hebben betrekking op de vergelijking met 2019 en gaan niet op voor de vergelijking met 2017 zoals gepresenteerd in de tekst bij figuur 1.8.

Bekendheid voorzieningen

B.3 Bekendheid voorzieningen totaal (in %)

	2017			2019			2021		
	totaal bekend	beetje bekend	goed bekend	totaal bekend	beetje bekend	goed bekend	totaal bekend	beetje bekend	goed bekend
Sterk Papendrecht	.	.	.	60	36	24	↑ 70	45	25
Jeugd en Jongerenwerk Interval (2017) / Jeugd en Jongerenwerk Suppod (2019 en 2021)	67	47	20	↓ 34	24	10	↓ 27	21	6
Stichting Buurtgezinnen	.	.	.	22	13	9	24	18	6
PuurPapendrecht	22	16	6	↑ 37	27	10	40	29	11
Stichting Leergeld	22	13	9	27	18	9	28	17	11
Sociale Dienst Drechtsteden (SDD)	63	35	28	62	36	26	61	36	25
Meldpunt Zorg en Overlast	30	24	6	33	23	10	30	23	7
Veilig Thuis	36	24	12	↑ 43	25	17	47	28	19
Alzheimer Café Papendrecht	.	.	.	55	38	17	49	37	12
Odensehuis Papendrecht	.	.	.	33	23	10	37	29	8
Woonkracht10	.	.	.	84	28	56	↓ 79	30	49
Woonkeus Drechtsteden	.	.	.	54	19	35	60	26	34
Dienst Gezondheid & Jeugd / GGD ZHZ	.	.	.	69	38	31	71	37	34

Toelichting: de kolom 'totaal bekend' is een optelling van de kolommen 'beetje bekend' en 'goed bekend'

. = niet gevraagd in betreffende meting

↑ = significante toename t.o.v. vorige meting; ↓ = significante afname t.o.v. vorige meting; er is enkel getoetst voor de totale bekendheid (kolom 'totaal bekend')

In het rapport worden in de tekst bij figuur 1.9 de cijfers uit de jaren 2017 en 2021 met elkaar vergeleken. De reden hiervoor is dat de cijfers uit de tussenmeting uit 2019 (net als die in 2015) consistent en onverklaarbaar veel hoger of lager liggen dan die in de grote metingen. Omdat het hier een patroon betreft kiezen we er in dit geval voor om uitsluitend de cijfers uit de grote metingen met elkaar te vergelijken in de tekst. Voor de volledigheid nemen we hier in de bijlage wel de cijfers op uit de tussenmeting van 2019. De pijltjes voor 2021 hebben betrekking op de vergelijking met 2019 en gaan niet op voor de vergelijking met 2017 zoals gepresenteerd in de tekst bij figuur 1.9.

Bekendheid voorzieningen

B.4 Bekendheid voorzieningen, % van de doelgroep

	2017			2019			2021		
	totaal bekend	beetje bekend	goed bekend	totaal bekend	beetje bekend	goed bekend	totaal bekend	beetje bekend	goed bekend
% van ouders met kinderen van 0 tot 23 jaar									
Jeugd en Jongerenwerk Interval (2017) / Jeugd en Jongerenwerk Support (2019 en 2021)	71	45	26	↓ 42	24	18	42	29	13
Stichting Leergeld	30	18	12	40	24	16	48	25	23
% van ouders met kinderen van 0 tot 18 jaar									
Jeugd en Jongerenwerk Interval (2017) / Jeugd en Jongerenwerk Support (2019 en 2021)	70	45	25	↓ 39	24	15	42	28	14
Stichting Leergeld	31	18	13	40	25	15	50	24	26

Toelichting: de kolom 'totaal bekend' is een optelling van de kolommen 'beetje bekend' en 'goed bekend'

↑ = significante toename t.o.v. vorige meting; ↓ = significante afname t.o.v. vorige meting; er is enkel getoetst voor de totale bekendheid (kolom 'totaal bekend')

Kernindicatoren per gemeente

B.5 Aandeel inwoners dat... is/heeft (in %)

	Alblasserdam		Dordrecht		Hardinxveld-Giessendam		Hendrik-Ido-Ambacht		Papendrecht		Sliedrecht		Zwijndrecht		regio	
	2017	2021	2017	2021	2017 ^a	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021
lid vereniging	82	80	75	74	-	86	77	80	75	76	79	↑ 85	74	75	76	77
onvoldoende sociale contacten ^b	6	↑ 28	9	↑ 30	-	22	5	↑ 30	6	↑ 30	7	↑ 27	8	↑ 29	8	↑ 29
sociaal geïsoleerd	6	9	9	10	-	7	5	7	6	↑ 10	9	11	9	10	8	↑ 10
mantelzorger ^c	27	↓ 21	24	22	-	19	25	24	24	20	27	22	25	22	25	↓ 22
mantelzorger bekend met ondersteuning ^c	48	↑ 64	56	62	-	70	50	56	61	65	56	69	53	62	46	↑ 63
mantelzorger die zich overbelast voelt ^c	4	2	3	3	-	1	5	3	4	↓ 1	6	2	4	3	3	2
vrijwilliger	41	↓ 28	34	↓ 24	-	34	36	↓ 24	37	↓ 23	43	↓ 30	34	↓ 23	36	↓ 25
actief in de buurt	16	12	13	↓ 10	-	13	12	15	12	11	13	10	14	↓ 9	13	↓ 11
weinig eigen kracht (o.b.v. indexscore)	3	6	5	5	-	5	3	4	5	↑ 8	5	7	7	8	5	6
nauwelijks participeert (o.b.v. indexscore)	6	↑ 16	8	↑ 13	-	11	4	↑ 11	5	↑ 17	5	↑ 13	7	↑ 16	6	↑ 14

^a voor Hardinxveld-Giessendam zijn geen cijfers uit 2017 beschikbaar

^b in 2021 is de vraagstelling iets aangepast: 2017: Vindt u dat u voldoende contacten met andere mensen hebt?

2021: Vindt u dat u in de afgelopen 12 maanden voldoende contacten met andere mensen had?

^c mantelzorgers die meer dan 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden zorgen

Toelichting: ↑ = significante toename t.o.v. vorige meting; ↓ = significante afname t.o.v. vorige meting

Bijlage 2

Verantwoording onderzoek

Methode, steekproef en respons

Methode

Het onderzoek is uitgevoerd via een online vragenlijst. Geselecteerde inwoners kregen per brief het verzoek om aan het onderzoek deel te nemen en de vragenlijst op internet in te vullen. Indien gewenst konden zij een schriftelijke vragenlijst opvragen.

Steekproef

De steekproef bestaat uit inwoners van Papendrecht van 18 jaar en ouder, die niet in een verzorgingshuis of andere instelling wonen. De tabel hieronder geeft per wijk het aantal verstuurd enquêtes en de respons weer.

	verstuurd enquêtes (aantal)	respons (aantal)	respons (%)
Westpolder	400	131	33
Molenvliet	400	128	32
Kraaihoek	400	107	27
Middenpolder	400	131	33
Wilgendonk	400	146	37
De Kooy-Oosteind	400	140	35
Oostpolder	400	144	36
Papendrecht	2.800	927	33

Het databestand is herwogen naar wijk en leeftijd.^a

Veldwerkperiode

april en mei 2021

^a In 2017 was er een Drechtsteden-brede wegging, waardoor cijfers licht kunnen afwijken van die in de rapportage uit 2017.

Achtergrondkenmerken

Achtergrondkenmerken respondenten

De tabellen hieronder laten zien hoe de groep respondenten er uitziet op de kenmerken leeftijd, opleidingsniveau en huishoudinkomen.^a

leeftijd	%
18-34 jaar	18
35-44 jaar	8
45-54 jaar	10
55-64 jaar	17
65+ jaar	47

opleidingsniveau	%
geen opleiding / basisonderwijs	9
vmbo, mavo, mulo, lbo/mbo 1	32
mbo 2, 3 of 4 / havo, vwo, hbs, mms	34
hbo / wo	25

huishoudinkomen (zelf gerapporteerd)	%
minimuminkomen / bijstandsniveau	14
tussen minimum en modaal	32
modaal (ca. € 35.000 bruto)	26
1,5x tot 2x modaal	21
meer dan 2x modaal	7

^a De cijfers zijn ongewogen.

Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheidsmarges

In steekproefonderzoek heb je te maken met betrouwbaarheidsmarges, omdat niet alle personen in de doelgroep bevroegd zijn of meegedaan hebben. Een betrouwbaarheidsmarge rond een onderzoeksuitkomst is kleiner naarmate het aantal respondenten in het onderzoek groter is. Daarnaast is de betrouwbaarheidsmarge afhankelijk van het gemeten percentage.

De tabel hiernaast geeft als voorbeeld de betrouwbaarheidsmarges voor een uitkomst van 50% en ter illustratie ook voor een uitkomst van 10% of 90%. Er hebben bijna 1.000 respondenten aan het onderzoek deelgenomen. Wanneer 50% van hen een bepaalde mening heeft, dan bedraagt de marge $\pm 3\%$ en kunnen we met 95% zekerheid zeggen dat dit percentage in werkelijkheid (onder de totale doelgroep) zal liggen tussen de 47% en 53%.

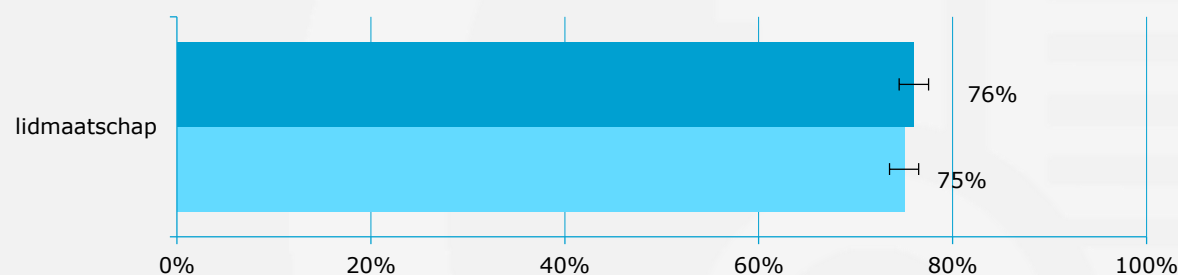
bij een respons van:	is 10% eigenlijk:	is 50% eigenlijk:	is 90% eigenlijk:
50	10% \pm 8%	50% \pm 14%	90% \pm 8%
100	10% \pm 6%	50% \pm 9%	90% \pm 6%
150	10% \pm 5%	50% \pm 8%	90% \pm 5%
250	10% \pm 4%	50% \pm 6%	90% \pm 4%
500	10% \pm 3%	50% \pm 4%	90% \pm 3%
750	10% \pm 2%	50% \pm 4%	90% \pm 2%
1.000 (totaal)	10% \pm 2%	50% \pm 3%	90% \pm 2%

95%-betrouwbaarheidsmarges gemeten %

Wanneer is er sprake van een significant verschil tussen 2017 en 2021?

Om te toetsen of verschillen in percentages veroorzaakt zijn door het toevalskarakter van de steekproef of dat er werkelijk een verschil is, zijn ook weer de betrouwbaarheidsmarges van belang. Een percentage van de meting uit 2021 verschilt pas significant van het percentage uit de meting van 2017 als het hoger of lager is dan het betrouwbaarheidsmarge dat om de uitkomsten van de jaren heen ligt.

Bijvoorbeeld: in 2017 is 75% van de inwoners lid van een vereniging. Dit moet, gezien de betrouwbaarheidsmarges, gelezen worden als 73% à 77%. De uitkomst voor 2021 is 76%, wat gelezen moet worden als 74% à 78%. Beide betrouwbaarheidsmarges overlappen elkaar (zie de streepjes rond de balken in de figuur hiernaast). Er is dus géén sprake van een significant verschil. Als we in de rapportage spreken over verschillen zijn dit altijd significante verschillen.

Indexen & regressieanalyse

Indexen

Op basis van de resultaten van het onderzoek hebben we twee indexen opgesteld: 'Eigen Kracht' en 'Participatie'. Hieronder laten we zien uit welke variabelen de twee indexen zijn opgebouwd. Voor elke variabele hebben we zogenaamde standaard scores berekend. Deze scores zijn opgeteld en omgerekend tot een schaal van 0 tot 10. Deze scores zijn tot slot voor beide indexen ingedeeld in drie categorieën (laag-gemiddeld-hoog).

variabelen in index Eigen kracht	toelichting
belemmering door beperking of ziekte	mate waarin men wordt belemmerd door een ziekte, aandoening of beperking in verschillende situaties
begrijpen van brieven en formulieren	mate waarin men moeite heeft met het begrijpen van brieven van officiële instanties en het invullen van formulieren
omgaan met problemen	mate waarin men kan omgaan met onverwachte problemen en in staat is om problemen op te lossen
financiële gezinssituatie	hoe is de huidige financiële situatie van het gezin of huishouden
weg vinden naar instanties	weet men waar men terecht kan voor professionele hulp op verschillende gebieden indien nodig

variabelen in index Participatie	toelichting
ondernemen van activiteiten	mate waarin men activiteiten in en buiten verenigingsverband onderneemt
sociaal isolement	mate waarin men contacten heeft met andere mensen
beleving aantal sociale contacten	mate waarin men zelf vindt of men voldoende contacten met andere mensen heeft
werk of opleiding	heeft men betaald werk of een eigen bedrijf of volgt men een studie
vrijwilligerswerk	heeft men in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk gedaan

Regressieanalyse

Regressieanalyse is een analyse van de data om te kijken of een bepaalde variabele invloed heeft op een andere variabele (of samengestelde index van variabelen). Ook kan bij regressieanalyse getoetst worden of dit een positieve of een negatieve invloed is. Het voordeel van regressieanalyse is dat je ook het effect van meerdere variabelen kan meten. Het kan dan zijn dat sommige variabelen relatief gezien minder van invloed zijn omdat er één andere belangrijke variabele is die veel invloed heeft. Bijvoorbeeld leeftijd en gezondheid. Apart kunnen beiden belangrijk zijn, maar neem je deze samen in een analyse dan zien we dat gezondheid de belangrijkste invloed heeft (leeftijd hangt namelijk ook samen met gezondheid; een hogere leeftijd gaat vaak samen met een minder goede gezondheid).

Over ons

Over het OCD

Partner voor bestuur en beleid! Dat wil het OCD zijn voor haar opdrachtgevers in de Drechtsteden en daarbuiten. Wij bieden ondersteuning op maat met onderzoek, advies en informatie. Zodat beleid optimaal ontwikkeld, uitgevoerd en waar nodig bijgesteld kan worden. Meer weten? Bezoek onze website!

Contact

Wilt u tips of informatie doorgeven of heeft u misschien een vraag over dit product? Neem dan gerust contact op ons door te bellen naar **078 770 3905** of te mailen naar ocd@drechtsteden.nl.

Auteurs

K.F.J. (Kristel) Kuijstermans-Lambregts

E.L. (Liesbeth) Heering

I.A.C. (Ingrid) Soffers

W.P. (Willem Paul) Peters

W. (Wanda) van den Boogaard

M.J. (Michel) Borst

Klik hier!
Ga naar
onze website

Colofon

Monitor Sociaal 2021

Papendrecht

Onderzoekcentrum Drechtsteden

Juli 2022

Adres

Industrieweg 11
3361 HJ Sliedrecht

Postbus 619
3300 AP Dordrecht

Telefoon

078 770 3905

Website

onderzoekcentrumdrechtsteden.nl

Onderzoekcentrum
Drechtsteden

Partner voor bestuur en beleid